
● ÅRSREDOVISNING FÖR

Högskoleverket 2000

○ ÅRSREDOVISNING FÖR
Högskoleverket 2000

Arsredovisning för Högskoleverket 2000

Producerad av Högskoleverket, februari 2001

GRAFISK FORM: Högskoleverkets informationsavdelning

TRYCK OMSLAG: Lenanders Tryckeri AB, Kalmar, februari 2001

TRYCK INLAGA: Högskoleverkets vaktmästeri

UPPLAGA: 300

ISBN 91-88874-68-0

TRYCKT PÅ MILJÖMÄRKT PAPPER

Innehållsförteckning

Universitetskanslern sammanfattar	5
HUR STÅR DET TILL MED KVALITETEN?	5
HÖGSKOLEVERKETS ROLL I SEKTORN	6
KOMMENTARER KRING VERKSAMHETSGRENARNA	7
DET INTERNA ARBETET	9
Högskoleverkets uppdrag	11
INSTRUKTION	11
REGLERINGSBREV	11
Resultatredovisning	12
KOSTNADER OCH FINANSIERING	12
1. KVALITETSBEDÖMNINGAR AV HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING	14
2. BESKRIVNING OCH ANALYS AV HÖGSKOLAN OCH DESS OMVÄRLD	21
3. RÄTTSSÄKERHET INOM HÖGSKOLAN	27
4. STÖD OCH UTVECKLINGSINSATSER FÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR	32
5. REKRYTERING TILL HÖGRE UTBILDNING	37
6. INTERNATIONELL RÖRLIGHET FÖR STUDENTER OCH AKADEMISKT UTBILDADE	45
7. DET SVENSKA UNIVERSITETSDATORNÄTET – SUNET	49
Organisation och personal	54
Övriga uppdrag	57
REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER TILL BONUS	57
REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER I VÅRDUTBILDNING	57
SAMRÅD OM DIMENSIONERING AV LÄRARUTBILDNING	57

Finansiell redovisning	58
RESULTATRÄKNING	58
BALANSRÄKNING	59
ANSLAGSREDOVISNING	60
FINANSIERINGSANALYS	61
Tilläggsupplysningar och noter	62
Sammanställning av väsentliga uppgifter	69
Styrelsens ledamöters och universitetskanslerns underskrift	70

Universitetskanslern sammanfattar

Under året har högskolans förutsättningar, roll och resultat kommit att diskuteras mer i den offentliga debatten. Detta är i sig positivt även om utbildnings- och forskningsfrågor enligt min mening fortfarande i alldeles för liten utsträckning är föremål för en kvalificerad diskussion i Sverige.

Debatten under året har till en del kommit att handla om risker med den kraftiga utbyggnaden av högskolan i form av försämrad kvalitet. Farhågor reses om att bristande resurser leder till att studenterna inte får en fullgod utbildning och att kraven på lärares och övrig personals situation blir övermäktiga.

Med den uttalade ambitionen att fler och fler unga och äldre människor ska ges tillträde till den högre utbildningen är det viktigt att frågor som rör högskolesektorn blir ordentligt genomlysta. Högskoleverket har här en viktig roll att spela genom att bidra med kvalificerade underlag och analyser för genomtänkta ställningstagande och beslut både på lokal och nationell nivå.

HUR STÅR DET TILL MED KVALITETEN?

Kvalitet är således fortfarande ett nyckelbegrepp och kvalitetsbedömningar kommer att vara en av de viktigaste, om inte den viktigaste uppgiften för Högskoleverket framöver.

Riksdagen beslutade under året, i enlighet med regeringens proposition Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan (prop. 1999/2000:28), att ett nytt system för kvalitetsbedömningar av högre utbildningar ska införas.

Högskoleverket som har fått uppdraget att utforma, planera och genomföra kvalitetsbedömningarna har under året arbetat intensivt med att utveckla en metod för detta. Arbetet har skett i samarbete med företrädare för universitet och högskolor och med bistånd av internationella experter. Det nya systemet införs 2001 och innebär att ämnes- och programutvärderingar ska göras av all högre utbildning, inklusive forskarutbildningen, med en periodicitet på sex år. Högskoleverket står nu väl rustat för att genomföra detta arbete.

Det är viktigt att hålla diskussionen om kvalitet levande för att på så vis bidra till en positiv utveckling. I början av året publicerades rapporterna Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald (2000:8 R) och Goda exempel – Hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald (2000:9 R) i just detta syfte. Rapporterna är resultatet av den granskning som Högskoleverket genomförde under hösten 1999 av de i titlarna nämnda kvalitets-

aspekterna. Granskningen möttes av kritik på sina håll för att verket inte fokuserade på den faktiska kvaliteten eller resultaten av verksamheten. Kritikerna bortsåg då från alla de utvärderingar som Höskoleverket genomfört och genomför i form av t.ex. nationella utvärderingar och examensrättsprövningar. Jag håller med om att man bör fokusera på kvaliteten i termer av resultat och effekter. Men det är också angeläget att se på andra aspekter som tillsammans kan sägas utgöra en god studiesituation och därmed bidra till att spegla det komplexa kvalitetsbegreppet. Med granskningen ville Höskoleverket fokusera på vissa viktiga aspekter, viktiga inte minst utifrån den ovan nämnda ambitionen att öka tillträdet till den högre utbildningen.

Höskoleverket kommer att fortsätta att ta reda på hur det står till med kvaliteten i högre utbildning utifrån en rad olika aspekter och genom olika former av utvärderingar och analyser.

HÖGSKOLEVERKETS ROLL I SEKTORN

I slutet av 1999 kom Riksdagens revisorers rapport Höskoleverkets granskande och främjande roll (1999/2000:3). Revisorerna menade bland annat att det var angeläget att klargöra Höskoleverkets uppdrag, roll och mandat i sektorn. I rapporten konstaterades att det bland verkets intressenter finns skilda uppfattningar om olika krav och förväntningar på Höskoleverket. Verkets roll uppfattas också som diffus. Revisorerna föreslog därför att regeringen skulle få i uppdrag att i verkets instruktion klargöra verkets främsta uppgift som företrädare för nationella intressen inom högskolan och att lyfta fram de huvudsakliga uppgifter som följer av detta uppdrag. Revisorerna menade vidare bland annat att inga starka skäl talar för att univeritetsdatornätets, SUNET:s, verksamhet ska ligga inom verket och att regeringen bör ompröva huruvida Rådet för höskoleutbildning och regeringens stöd- och utvecklingsinsatser bör ligga inom Höskoleverkets ansvarsområde.

Höskoleverket betraktade rapporten som ett välkommet bidrag till en framåtsyftande diskussion om verkets roll och handlingsutrymme. Höskoleverket framhöll i sitt remissvar vikten av att slå vakt om och utveckla rollen som självständig myndighet. Vidare betonade verket behovet av att koncentrera verksamheten till vissa kärnuppgifter som uppföljning, utvärdering, utredning, utveckling, tillsyn och information.

Under året har sedan ett arbete pågått för att ytterligare tydliggöra och renodla Höskoleverkets roll. Det har bl.a. inneburit att ansvaret för SUNET och SAFARI den 1 januari 2001 överfördes till det nya Vetenskapsrådet. Dialog har också förts med Utbildningsdepartementet om utformningen av verkets instruktion. Någon ny instruktion har dock ännu inte fastställts.

KOMMENTARER KRING VERKSAMHETSGRENARNA

Mål och resultat avseende de sju verksamhetsgrenarna som regeringen föreskrivit i regleringsbrevet för Högskoleverket framgår av denna årsredovisnings resultatredovisning. I detta förord vill jag lyfta fram de viktigaste resultaten inom respektive gren.

KVALITETSBEDÖMNINGAR

Mycket kraft har under året lagts på utvecklingsarbetet inför den nya uppgiften med att genomföra kvalitetsbedömningar av all högre utbildning, inklusive forskarutbildningen.

Samtidigt har antalet prövningar och omprövningar av examensrätter ökat jämfört med 1999. Bland annat presenterades i början av året en omfattande omprövning av examensrätter inom vård- och omsorgsutbildning, i vilken sex examensrätter drogs in. Vid de omprövningar som utföllt positivt bekräftas hur utvärderingarna har drivit på en positiv utveckling. Liknande erfarenheter har gjorts vid andra omgångens bedömningar av kvalitetsarbete och i samband med de uppföljningsseminarier som har hållits med anledning av de genomförda nationella utvärderingarna av journalist-, jurist-, design- och socionomutbildningarna.

En prövning av universitetsstatus har genomförts under året. Det var Mitthögskolans ansökan om att få bli universitet, vilken Högskoleverket efter granskning av en extern bedömargrupp avstyrkte. Istället föreslogs till regeringen att låta Mitthögskolan erhålla vetenskapsområdet naturvetenskap.

Två intressanta rapporter har under året presenterats utifrån den utvärdering av forskarskolor som skett i samarbete med Stiftelsen för strategisk forskning.

BESKRIVNING OCH ANALYS

Högskoleverkets årsrapport har återigen visat sig vara ett viktigt och användbart dokument för en rad intressenter vad avser trender och tendenser inom den högre utbildningen. Ett ökat inslag av internationella jämförelser och analyser har arbetats in i den senaste rapporten, en ambition som verket hoppas kunna utveckla vidare. Ett aktivt arbete har pågått och kommer att fortsätta för att ytterligare förbättra statistikinhållet i verkets NU-databas och i universitets- och högskoleregistret. Bland annat har ett projekt för att utveckla personalstatistiken inletts.

Högskolans relation till arbetsmarknaden är ett viktigt bevakningsområde för Högskoleverket. Under året resulterade det arbetet bland annat i en uppmärksamman arbetsrapport Högskoleutbildade inom IT (2000:13 AR).

När det gäller forskarutbildningen har analysen av konsekvenserna av 1998 års regeländringar inom utbildningen fortsatt och en arbetsrapport planeras våren 2001.

RÄTTSSÄKERHET

Inom tillsynsverksamheten har tyngdpunkten legat på att granska och därmed stärka rättssäkerheten för studenterna. Höskoleverket har efter en anmälan från Sveriges förenade studentkårer undersökt hur högskolorna uppfyller sitt ansvar att motverka sexuella trakasserier, vilket presenterades i rapporten Sexuella trakasserier mot studenter – högskolornas åtgärder (2000:17 R). Rapporten har utgjort ett underlag till regeringens lagförslag mot diskriminering av studenter.

Under året har kraft lagts på att göra verkets tillsynsverksamhet mer känd. Bland annat publicerades en skrift med viktigare tillsynsbeslut från perioden 1995–1999. Höskoleverket har också återupptagit lärosätesbesök för tillsyn av förvaltningsrättsliga aspekter på högskolan. Besök genomfördes vid Högskolan Dalarna och Högskolan på Gotland.

Höskoleverket skickade i november in en skrivelse till regeringen med önskemål om att verkets tillsynsroll ska klargöras ytterligare.

STÖD- OCH UTVECKLINGSINSATSER

Rådet för högskoleutbildning har under 2000 för första gången utannonserat medel för pedagogisk utveckling av forskarutbildning. 61 ansökningar kom in varav 6 beviljades, att jämföras med ansökningar för grundutbildningen där 186 ansökningar inkom varav 15 beviljades. Rådet anordnade, också för första gången, ett sommarinstitut för unga universitetslärare, en uppskattad aktivitet som återkommer under 2001.

Inom chefsutvecklingsprogrammet har ett arbete inletts för att utöka verksamheten till andra målgrupper, utöver rektorer, på universitet och högskolor genom framtagandet av ett akademiskt ledarskapsprogram som kommer att starta 2001. Vidare har ett antal temaseminarier och ett par mer omfattande arbetsseminarier genomförts.

REKRYTERING

Som komplement till den uppskattade Studenthandboken har Höskoleverket tagit fram en doktorandhandbok för dem som funderar på att påbörja doktorandstudier eller för dem som redan håller på med sina forskarstudier. Doktorandhandboken finns endast i elektronisk form och ligger på verkets hemsida.

Höskoleverket arbetar vidare på bred front för att informera om och stimulera intresset för högre utbildning. Under året har två nya produkter tagits fram: Sajten Real Campus på Internet som ska fungera som en alternativ ingång till information för dem som vanligtvis inte söker sig till högre studier samt en ny broschyr om högre utbildning. Broschyren som tagits fram på sju invandarspråk och på lätt svenska vänder sig till föräldrar med invandrabakgrund som har barn i gymnasieskolan.

NOT-projektet fortgår för att stimulera intresset för studier i naturvetenskap och teknik. Under året har en rad nya aktiviteter inletts i samarbete med olika lärosäten.

INTERNATIONELL RÖRLIGHET

Högskoleverket har under året arbetat aktivt i internationella sammanhang för att bidra till att utveckla former för erkännande av utbildning.

Högskoleverket har sedan den 1 februari 2000 i uppdrag att värdera utländska lärarutbildningar för behörighet att undervisa i det svenska skolsystemet. Av de drygt 400 ärenden som har avgjorts har 157 ärenden prövats för behörighetsbevis.

Det totala antalet ärenden för yrkesmässig bedömning har ökat med 10 procent jämfört med 1999. Även efterfrågan på stöd i form av förfrågningar från lärosäten har ökat. Under året har regionala kompetensutvecklingsseminarier kring tillgodoräknande- och erkännandefrågor anordnats för företrädare för universitet och högskolor.

SUNET

Kvaliteten på SUNET:s tjänster har upprätthållits under året och i vissa fall förbättrats. Kapaciteten i datornätet är god och beredskapen för att tillgodogöra sig den senaste teknikutvecklingen är likaledes god. Detta gör att SUNET står väl rustat för att under 2001 utveckla nästa generations datornät som blir ett Gigabitnät.

SUNET har haft ett uppdrag att ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer till Internet. 124 organisationer utnyttjar eller har utnyttjat avtalet med SUNET och Telia.

SUNET:s verksamhet har, som jag tidigare nämnt, från och med den 1 januari 2001 övergått till Vetenskapsrådet.

DET INTERNA ARBETET

I början av året genomfördes en arbetsplatsundersökning på Högskoleverket. Av resultatet framgick att Högskoleverket är en väl fungerande arbetsplats med nöjda och kompetenta medarbetare. Kritik framkom dock kring ledarskapsfrågor och hur samverkan mellan olika avdelningar fungerar.

Parallellt med undersökningen hölls ett internat med ett 30-tal medarbetare för att diskutera förändringar som skulle kunna komma att bli följderna av regeringens proposition 1999/2000:28 om studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan och Riksdagens revisorers granskning av Högskoleverket. Det rådde bred enighet bland annat om att alla verksamhetsgrenar hänger ihop och att det finns fler samband än vad som dittills tagits tillvara, att utarbetandet av det nya kvalitetssystemet är en angelägenhet för hela verket samt att nya sätt att arbeta med utveckling måste prövas.

På basis av dessa resultat och kommande förändringar av verksamhetens inriktning genomfördes under hösten en organisationsöversyn. Det var en mycket positiv process, inte minst genom det stora engagemanget bland medarbetarna.

Med anledning av översynen genomförs i början av 2001 ett antal organisationsförändringar. Förändringarna innebär bland annat att den nuvarande utvecklingsavdelningen läggs ned som särskild enhet och att det utifrån den och den nuvarande uppföljnings- och utredningsavdelningen skapas två nya avdelningar: utredningsavdelningen och avdelningen för statistik och analys.

Under hösten har internt även diskussionen om utvecklingsperspektivet på verksamheten fortsatt. En intern PM togs fram, i vilken det konstateras att ett sådant perspektiv bör präglade all verksamhet. Högskoleverkets arbete ska ge underlag och bidra till förändring och förbättring av verksamheterna inom högskolesektorn och komplettera de utvecklingsinsatser som universitet och högskolor själva genomför. Det gäller inte minst för alla de utvärderingar som Högskoleverket ska påbörja nu. Det innebär vidare att i första hand sektorsövergripande nationella aspekter läggs på frågor av vikt för högre utbildning och forskning.

Högskoleverket har i det här sammanhanget en betydelsefull uppgift att identifiera strategiskt viktiga aspekter och företeelser av stor vikt för sektorn. Detta är något verket ska fortsätta med och utveckla ytterligare under 2001.

Januari 2001

Sigbrit Franke
Universitetskansler

Högskoleverkets uppdrag

INSTRUKTION

Högskoleverkets uppdrag formuleras av regeringen i verkets instruktion. Där slås fast att verket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor med offentlig huvudman samt enskilda anordnare av utbildning på högskolenivå vilka får statsbidrag eller har tillstånd att utfärda examina. Det anges också att verket har uppgifter som rör andra utbildningar på eftergymnasial nivå. Dessutom ska Högskoleverket verka för att förverkliga de mål och riktlinjer som riksdagen och regeringen har fastställt för verkets ansvarsområde.

REGLERINGSBREV

I regleringsbrevet görs en indelning i verksamhetsgrenar enligt följande:

- 1 kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning
- 2 beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld
- 3 rättssäkerhet inom högskolan
- 4 stöd- och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor
- 5 rekrytering till högre utbildning
- 6 internationell rörlighet för studenter och högskoleutbildade
- 7 det svenska universitetsdatornätet – SUNET

I regleringsbrevet fastställs även verksamhetsmål med därtill anknutna återrappporteringskrav. Denna återrappportering följer i avsnittet Resultatredovisning.

Ytterligare ett betydande antal särskilda regeringsuppdrag har under verksamhetsåret lämnats till Högskoleverket. Några av dem redovisas enligt anvisningarna i regleringsbrevet i resultatredovisningen, övriga i annan ordning.

Resultatredovisning

KOSTNADER OCH FINANSIERING

Högskoleverkets ekonomiska omslutning har ökat väsentligt mellan 1998 och 2000 (tabell 1) – 86 miljoner kronor. Ökningen beror på att SUNET har expanderat med 86,4 miljoner kronor. Under år 2001 beräknas omslutningen minska markant (ca 150 miljoner kronor) eftersom ansvaret för SUNET överfördes den 1 januari 2001 till Vetenskapsrådet.

Under rubriken ”Myndighetsanslag” (tabell 2) finns Högskoleverkets förvaltningskostnader. Vidare ingår Rådet för högskoleutbildnings ekonomiska stöd till lärariniterade utvecklingsprojekt Högskoleverkets ramanslag. Stödet uppgick till 15,9 miljoner kronor 2000.

Under ramanslaget utgör också Högskoleprovet ett eget resultat-område. Provet finansieras genom avgifter och det över- eller underskott som uppstår får inte användas till andra verksamheter eller täckas med andra medel.

Av delsummorna 149,7 miljoner kronor 2000, 152 miljoner kronor 1999 och 146,8 miljoner kronor 1998 är således 119 miljoner kronor (2000) 115 miljoner kronor (1999) och 110 miljoner kronor (1998) förvaltningskostnader.

Av förvaltningskostnaderna är den största kostnaden löner och sociala avgifter för verkets anställda, som uppgick till 56,6 miljoner kronor 2000, jämfört med 51 miljoner kronor 1998.

Under rubriken ”Särskilda anslag och externa medel” (tabell 2) finns flera olika anslag som normalt inte ska bekosta löner, lokaler och omkostnader för verkets anställda. Förutom detta har de olika karaktär. En del utgör transfereringar. Medlen för teknik- och naturvetenskapscentra, liksom medlen till kvinnliga doktorander och till forskningsanknytning av lärarutbildningen är sådana exempel. Andra, som SUNET och NOT, har en annan karaktär. Merparten av de särskilda anslagen och de externa medlen fördelar alltså Högskoleverket till andra användare. Verket bestämmer varken beloppen eller ändamålen. Verket kan inte heller flytta pengarna till andra ändamål. Däremot påverkar verket vilka arbetsmetoder som ska användas för att medlen ska användas på effektivaste sätt.

Tabell 1. Verksamhetens kostnader (mkr)

Verksamhets- grenar	2000	1999	1998
Kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning	24,5	22,4	23,2
Beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld	31,9	31,6	29,9
Rättssäkerhet inom högskolan	9,9	8,5	8,3
Stöd och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor	86,1	69,7	74,4
Rekrytering till högre utbildning	58,6	55,9	54,2
Internationell rörlighet för studenter och akademiskt utbildade	20,3	38,5	41,7
Det svenska universitetsdatornätet – SUNET	163,5	117,9	77,1
Summa	394,8	344,5	308,8

Tabell 2. Verksamhetens finansiering (mkr)¹

	2000	1999	1998
Högskoleverkets myndighetsanslag			
Högskoleverkets ramanslag	129,5	129,1	126,0
Anslagssparande Högskoleverket	4,7	3,6	–
Avgifter m.m. Högskoleprovet	13,9	16,4	16,5
Övriga intäkter	1,6	2,9	4,3
Delsumma	149,7	152,0	146,8
Särskilda anslag och externa medel			
SUNET*	163,5	117,9	77,1
Forskningsanknytning av lärarutbildningen	31,6	12,7	7,2
Kvinnliga doktorander	25,8	21,4	26,4
Teknik och naturvetenskapscentrum	16,2	14,6	11,1
NOT	5,2	1,3	6,5
Tempus**	2,4	2,6	2,6
Erasmus***	–	18,7	16,5
Nationellt system för forskningsinformation****	–	1,9	1,5
Pedagogisk användning av IT i högre utbildning	–	0,2	9,1
Övriga anslag och externa medel	0,4	1,2	4,0
Delsumma	245,2	192,5	162,0
Summa	394,8	344,5	308,8

* Ansvaret för SUNET överfördes den 1 januari 2001 till Vetenskapsrådet

** Ansvaret för Tempus överfördes den 1 januari 2000 till Internationella Programkontoret

*** Ansvaret för Erasmus överfördes den 1 januari 2000 till Internationella Programkontoret

**** Ansvaret för Nationellt system för forskningsinformation (SAFARI) överfördes den 1 januari 2001 till Vetenskapsrådet. Under år 2000 har SAFARI finansierats via Högskoleverkets myndighetsanslag

¹ Tabell 2 visar endast en sammanfattning av anslagen och de externa medlen. Samtliga anslag samt tilldelade, utnyttjade och kvarstående belopp för respektive anslag framgår av anslagsredovisningen i bokslutet.

Tabell 3. Finansieringskällor: anslag, intäkter och EU-medel (mkr)

	2000	1999	1998
Anslag	314,8	225,7	270,9
Intäkter	80,0	100,0	21,4
EU-medel	–	18,8	16,5
Summa	394,8	344,5	308,8

Som framgår av tabell 3 var verksamheterna under 1998 huvudsakligen anslagsfinansierade. Av den totala omslutningen på 308,8 miljoner kronor utgjorde 87 procent statliga anslag. Intäkterna under 1998 bestod främst av avgifter för högskoleprovet, 16,5 miljoner kronor. Övriga intäkter var användaravgifter för SUNET, ränteintäkter för konferenser, försäljning av publikationer m.m. EU-medlen bestod av stipendier till personer som studerar utomlands inom ramen för Erasmus-programmet.

Under 1999 ökade andelen intäkter. Det beror på att SUNET finansierade sin expansion genom avgifter som togs ut av universitet och högskolor. Dessa uppgick till 80,4 miljoner kronor. Avgifterna för högskoleprovet var nästan oförändrade – 16,4 miljoner kronor – liksom de övriga intäkterna och medlen från EU.

Under 2000 minskade både andelen intäkter och EU-medel. Vad gäller intäkterna tog SUNET ut mindre avgifter – 62,2 miljoner kronor – från universitet och högskolor, och högskoleprovets avgiftsintäkter minskade till 13,9 miljoner kronor beroende på att färre personer genomgick provet. Vad gäller EU-medel överfördes ansvaret för Erasmus den 1 januari 2000 till Internationella Programkontoret.

Tabell 4. Fördelning per verksamhetsgren av anslag, intäkter och EU-medel under 2000 (mkr)

Verksamhetsgren	Anslag	Intäkter	EU-medel
Kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning	23,9	0,6	–
Beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld	31,8	0,1	–
Rättssäkerhet inom högskolan	9,9	–	–
Stöd och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor	85,0	1,0	–
Rekrytering till högre utbildning	43,0	15,7	–
Internationell rörlighet för studenter och akademiskt utbildade	19,9	0,4	–
Det svenska universitetsdatornätet – SUNET	101,3	62,2	–
Summa	314,8	80,0	–

I. KVALITETSBEDÖMNINGAR AV HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING

Högskoleverket granskar kvalitet och kvalitetsarbete vid universitet och högskolor. En form av bedömning rör förutsättningarna för högskolor att utfärda examina inom grundutbildningen. Högskoleverket granskar också kvaliteten i utbildningar, ämnen och andra delar av högskolans verksamhet. Kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor granskas särskilt.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Pröva och bedöma de kvalitativa förutsättningarna för olika utbildnings- och forskningsverksamheter vid enskilda universitet och högskolor.*
- *Genomföra utvärderingar och bedömningar som underlag för statsmakternas respektive universitetens och högskolornas åtgärder för att förbättra kvaliteten inom utbildning och forskning.*

NEDBRUTNA MÅL

- Utveckla former och metoder för utvärderingar.
- Genomföra kvalitetsbedömningar av de ämnen/institutioner/lärosäten som ansökt om examensrätt respektive vetenskapsområde eller universitetsstatus.
- Avsluta påbörjade utvärderingar och kvalitetsarbetsbedömningar.
- Initiera nya nationella utvärderingar som gäller både grund- och forskarutbildningen.

MÅLUPPFYLLELSE

Verksamhetsåret 2000 har framför allt inneburit ett omfattande utvecklingsarbete av det nya kvalitetssystemet. Måluppfyllelsen har varit god. Utvärderingarna för år 2001 kan nu påbörjas i enlighet med den utarbetade sexårsplanen och med ett genomarbetat bedömningsunderlag som utarbetats i dialog med lärosätena.

Måluppfyllelsen vad gäller prövning av examensrätter, vetenskapsområden och universitetsstatus är god. Några av årets prövningar har uppmärksammats särskilt både i press och av inblandade parter. Det gäller framför allt den stora omprövningen av examensrätter inom vård- och omsorg, där sex examensrätter drogs in. I tre fall anmodades dessutom ansvariga för utbildningen att snabbt lämna in en handlingsplan för förbättringsåtgärder till Högskoleverket. Uppmärksamhet väckte också Mitthögskolans prövning för universitetsstatus som avstyrktes samtidigt som vetenskapsområdet naturvetenskap beviljades. Prövningarna för civilingenjörsexamensrätt, där Mitthögskolan tillsammans med högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Mälardalen och Halmstad fick avslag hade högskolorna svårt att acceptera. De reste krav på att examensmålen i högskoleförordningen ska ses över inför de förnyade ansökningar som förväntas inom kort från vissa högskolor. En prövning av Stiftelsehögskolan i Jönköping om att erhålla vetenskapsområdet humaniora/samhällsvetenskap pågår och beräknas vara avslutad i början av år 2001.

Tabell 5. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Det nya kvalitetssystemet	9,5	–	–
Pröva examensrätter	4,4	3,2	4,2
Ompröva beviljade examensrätter	1,6	6,0	0,5
Pröva inrättande av professurer*	–	–	0,1
Pröva universitet och vetenskapsområden	1,0	0,3	1,5
Bedöma kvalitetsarbete	1,9	1,5	5,3
Nationella utvärderingar	5,1	10,3	9,0
Kvalitetsutveckling	1,0	1,1	2,6
Summa	24,5	22,4	23,2

*Med anledning av ändring i högskolelagen 1999-01-01 avvecklades denna uppgift för Högskoleverket.

Målpuppfyllelsen vad gäller kvalitetsarbetsbedömningar är god i de fall bedömningar har kommit till stånd. Under året har några lärosäten bett att få uppskov viss tid med bedömning p.g.a. ändrade förutsättningar. Med tanke på att ett viktigt syfte med kvalitetsarbetsbedömningarna är att bidra till lärosätenas egen kvalitetsutveckling, har verket bifallit ett kortare uppskov.

Målpuppfyllelsen när det gäller nationella utvärderingar är god, även om få nya nationella ämnes- och programutvärderingar har startats under året. Några påbörjade utvärderingar pågår fortfarande. Bland dem som avslutats kan nämnas en utvärdering av forskarskolorna som har genomförts i samarbete med Stiftelsen för strategisk forskning. Den har fått ett mycket positivt mottagande i forskarvärlden och är värdefull inför det aviserade regeringsuppdraget om uppföljning och utvärdering av forskarskolorna. Utvärderingarna av medie- och kommunikationsvetenskap samt datalogi, som påbörjades under 2000, slutförs under våren 2001. Utvärderingarna är omfattande då forskarutbildningen är involverad och det metodutvecklingsarbete som har pågått har behövts särskilt för denna del. Uppföljning i form av externa seminarier har gjorts tillsammans med företrädare för utbildningen och avnämningarrepresentanter för socionom-, jurist-, arkitekt- och designutbildningarna. Ett särskilt seminarium har genomförts rörande utvärderingen av "Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald".

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Arbetet med att utveckla prövningar, utvärderingar och bedömningar sker kontinuerligt genom att verket följer den nationella och internationella utvecklingen inom området samt genom återkommande erfarenhetsutbyten och konferenser inom såväl nordiska som europeiska nätverk. I Europasamarbetet har ackrediteringsfrågorna fått ökad aktualitet under senare tid. Ett nordiskt samarbetsprojekt om ackreditering initierades under hösten 2000. Syftet är att definiera och identifiera hur ackreditering används i de nordiska länderna. Ett möte har ägt rum och den första delen till den samförfattade rapporten har levererats. Projektet avslutas i juni 2001.

Effekter av redan gjorda bedömningar har konstaterats på olika sätt. Lärosätena har utvecklat sina kvalitetsutvecklingsprogram, i en del fall betydligt, inklusive utvärderingsformer och åtgärdsprogram, en medveten satsning på att rekrytera kvalificerade lärare har gjorts samt förnyelse av undervisningsmetoder och lärarfortbildning har skett.

Det nya kvalitetssystemet

Under året har Högskoleverket bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete av det nya kvalitetssystemet som omfattat dels en extern del riktad mot lärosätena, dels en verksintern del. Som ett led i det externa arbetet har två konferenser med företrädare för lärosätena hållits under året. Syftet med konferenserna har varit att skapa största möjliga delaktighet i metodutvecklingsarbetet för att uppnå konsensus om tillvägagångssätt och bedömningsaspekter/kriterier. Verket har varit lyhört för lärosätenas synpunkter. Till metodutvecklingen har även internationella och nationella utvärderingsexperter bidragit. En

Regleringsbrevet: Av årsredovisningen ska framgå vilka olika typer av ärenden som har inkommit och avgjorts om

- prövning av examenstillstånd,
- uppföljning av tidigare beviljade examenstillstånd,
- prövning av vetenskapsområden och
- andra större prövningar.

För respektive ärendetyp ska den totala kostnaden framgå. Redovisning ska lämnas för de tre senaste åren och större förändringar ska analyseras.

rad dokument har sammanställts och gjorts tillgängliga på verkets hemsida. En särskild metoddel har gällt forskarutbildningen, där en skrift över aspekter/kriterier för att bedöma forskarutbildning har tagits fram i samarbete med forskare och doktorander.

Det interna arbetet har fördelats på nio grupper rörande planering, nyckeltal/statistik, metoder för kvalitetsbedömningar, bedömare/expertter, information om utvärderingsresultat, intern utbildning inom kvalitetsbedömning, rekrytering, uppföljning/utveckling och samordning av internationella aspekter. Genom att arbeta på detta sätt har kunskap från olika delar i verket tillvaratagits samtidigt som medarbetarna också fått ökad kunskap om det nya kvalitetssystemet och hur arbetet ska genomföras. Ett forskarteam vid Mälardalens högskola har genomfört en s.k. metautvärdering av verkets nuvarande och kommande kvalitetsbedömningar i ett internationellt jämförande perspektiv. Analysen visar på att Sverige skiljer sig från andra länder genom att ha en stor bredd i kvalitetsbedömningarna, genom rätten att dra in examensrätter och genom att ha studenter med i bedömargrupperna.

Pröva examensrätter

Högskoleverket konstaterar att något entydigt mönster inte går att urskilja när det gäller variationer i antalet prövningar och kostnader över åren. Förklaringen till skillnader i kostnader står att finna i att prövningarna har olika karaktär. Prövningar av yrkesexamina kräver mer omfattande bedömarinsatser än vad magisterprövningar gör. Bedömarinsatserna blir som regel också mer omfattande för enskilda utbildningsanordnare. År 1998 genomfördes i huvudsak magisterprövningar. Under år 2000 har ett antal prövningar av kandidat- och yrkesexamina genomförts inom området vård och omsorg. Verket har också prövat apotekar- och civilingenjörsexamen. Examensrättsprövningarna av högskolor med offentlig huvudman har i stor utsträckning gällt magisterexamensrätt inom humaniora, samhällsvetenskap samt vård och omsorg.

Antalet prövningar har ökat under 2000 jämfört med 1999. I det fortsatta arbetet med det nya kvalitetssystemet, när verket prövar examensrätten i samtliga utvärderingar, avser verket att införa förenklad prövning för generell magisterexamensrätt för de statliga utbildningsanordnarna. De flesta högskolor har nu prövats för enskilda ämnen ett stort antal gånger och känner väl till vilka krav som ställs för magisterexamen. Lärosätena torde därmed kunna avgöra när de har förutsättningarna att ge magisterexamen.

Prövningarna av enskilda utbildningsanordnare har till största delen gällt psykoterapeutexamen. På grund av ändrade regler för legitimation av psykoterapeuter har många utbildningsanordnare ansökt om examensrätt. Flera av de utbildningsanordnare som fått avslag tidigare har lämnat förnyade ansökningar inför 2001. Dessutom har nya ansökningar inkommit.

Av tabell 7 framgår att andelen bifall för högskolor med offentlig huvudman jämfört med föregående år har ökat. För enskilda utbildningsanordnare har andelen bifall ökat under tidsperioden. Flera av ansökningarna har lämnats av enskilda utbildningsanordnare som utvecklat en väl etablerad verksamhet.

Tabell 6. Genomförda examensrättsprövningar

	2000	1999	1998
Högskolor med offentlig huvudman	43	22	91
Enskilda utbildningsanordnare	9	16	9
Summa	55	38	100
Kostnader (mkr)	4,4	3,2	4,2

Tabell 7. Resultat av prövningarna

	2000	1999	1998
Högskolor med offentlig huvudman – bifall	29	14	61
Högskolor med offentlig huvudman – avslag	14	8	30
Enskilda utbildningsanordnare* – bifall	8	7	4
Enskilda utbildningsanordnare* – avslag	1	9	5
Summa	52	38	100

* Avser Högskoleverkets förslag till regeringen.

Tabell 8. Omprövningar av examensrätter

	2000	1999	1998
Genomförda omprövningar	91	19	14
Pågående omprövningar	3	84	124
Kostnader (mkr)	1,6	6,0	0,5

Ompröva tidigare beviljade examensrätter

Högskoleverket omprövar beviljade examensrätter efter tre till fem år. Omprövningen genomförs i stort sett som en förnyad prövning med tillägget att även utbildningsresultaten bedöms.

De låga kostnaderna för omprövningar under 2000 beror på att den omfattande omprövningen av vård och omsorg slutfördes under våren 2000 och att merparten av kostnaderna belastade 1999. Av de genomförda prövningarna under 2000 avser de flesta vård- och omsorg (84) samt magister- (4) och lärarutbildningar (3).

Omprövning av vård- och omsorgsutbildningarna har redovisats i den uppföljande utvärderingen av omsorgs- och vårdutbildningarna. Utvärderingen ledde till att sex examensrätter drogs in och att tre fick allvarliga påpekanden och anmodades lämna en handlingsplan till Högskoleverket inom några månader. De lärosäten som fick indragna examensrätter var Örebro universitet (tandhygienistexamen), Växjö universitet (sjuksköterskeexamen), Högskolan Dalarna (tandhygienistexamen), Mitthögskolan (barnmorskeexamen), Mälardalens högskola (social omsorgsexamen), Jönköpings läns landsting/Hälsohögskolan i Jönköping (tandhygienistexamen). Lärosätena har inlett ett intensivt förbättringsarbete och flera av dem har lämnat in nya prövningsansökningar.

Vid de omprövningar som utfaller positivt bekräftas hur prövningarna har drivit på utvecklingen vid lärosätet ifråga. Rekryteringen av kvalificerad personal har gått lättare, fler disputerade lärare har anställts, det har varit lättare att få gehör för vissa krav och önskemål hos ledningen.

Framtida omprövningar inordnas i utvärderingarna inom ramen för det nya kvalitetssystemet, där omprövning blir lika med en uppföljning som sker inom tre år. I vissa fall kan det vara påkallat med särskild uppföljning inom ett kortare tidsintervall, vilket bestäms från fall till fall.

Pröva universitet och vetenskapsområden

Högskoleverket styrelse har under 2000 yttrat sig till regeringen över Mitthögskolans ansökan om universitetsstatus. Ansökan i sin helhet avstyrktes, däremot tillstyrktes vetenskapsområdet naturvetenskap. En prövning av Stiftelsehögskolan i Jönköping för erhållande av vetenskapsområdet humaniora/samhällsvetenskap har inletts och kommer att avslutas under februari 2001.

Bedöma kvalitetsarbete

Vid utgången av år 1998 hade kvalitetsarbetsbedömningar av samtliga lärosäten genomförts. Några ettårsuppföljningar i enlighet med tidigare genomförs inte numera. Den andra omgången är att betrakta som en uppföljning i och med att bedömningen har delvis förskjutits från kvalitetsarbetet till resultat av kvalitetsarbetet. De lärosäten som så önskar kan redovisa kvalitetsarbetet skriftligt och avstå från platsbesök. Under 2000 har hälften av lärosätena valt att avstå från platsbesök. Det avspeglas i de genomsnittliga kostnaderna för bedömningarna som har minskat. I de fall lärosätena avstått från platsbesök har en bedömargrupp ändå tagit del av självvärderingar och yttrar sig

Tabell 9. Genomförda bedömningar och uppföljningar av kvalitetsarbete

	2000	1999	1998
Genomförda bedömningar	18	5	11
Genomförda uppföljningar	0	0	12
Kostnader (mkr)	1,9	1,5	5,3

över dessa i en rapport. Bedömargruppen har i dessa fall haft en dialog med respektive rektor om iakttagelser och föreslagna åtgärder till förbättringar.

Effekter av redan gjorda bedömningar har konstaterats på flera sätt. Lärosätena har utvecklat sina kvalitetsutvecklingsprogram inklusive utvärderingsformer och åtgärdsprogram. De har gjort medvetna satsningar både för att rekrytera kvalificerade lärare och för att förnya undervisningsmetoder samt lärarfortbildning.

Nationella utvärderingar

Av naturliga skäl har få nya ämnes- och programutvärderingar startats under innevarande år, då mycket arbete har lagts på att utveckla det nya kvalitetssystemet. De utvärderingar som redovisas nedan påbörjades under 1999 men har avrapporterats under 2000. Det avspeglas i kostnaderna för utvärderingarna, som främst belastade år 1999. Av de programutvärderingar som redovisas nedan har en första uppföljning skett och ett förbättringsarbete har kommit igång. Den utvärdering som skett i samarbete med Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) finns redovisad i två rapporter: Lokala biomedicinska forskarskolor. En utvärdering av Stiftelsen för strategisk forsknings satsning på forskarskolor (augusti 2000) och SSF:s forskarskolor. En utvärdering av Stiftelsen för strategisk forsknings satsning på forskarskolor (augusti 2000).

Under året har Högskoleverket påbörjat en processutvärdering avseende den s.k. befordringsreformen. En intervjustudie har genomförts med ansvariga för utbildningen vid tre lärosäten för att kartlägga attityderna till reformen. Högskoleverket har sammanställt lärosätenas anställningsordningar och inventerat befintlig statistik för kategorin lärare/forskare. En enkät har utformats för att samla in uppgifter om bl.a. antal befordrade i olika kategorier. Enkäten ska sändas till ett urval av lärosäten våren 2001. En analys av den akademiska professionen har initierats. En jämförande studie av befordringssystem i andra länder har gjorts. Denna utgörs främst av en analys av karriärsystem vid två lärosäten, University of Warwick och Uppsala universitet. En analys av överklagandeärenden har också gjorts.

I en pågående utvärdering jämförs studenters arbetsinsatser på lärar-, psykolog-, civilingenjörs- och läkarutbildningarna. Syftet är att bidra till diskussionen om indikatorer som ett sätt att mäta kvaliteten i olika utbildningar. En enkät sändes ut till studerande på de olika utbildningarna och Statistiska centralbyrån (SCB) har sammanställt de inkomna svaren. Analysen av enkätmaterialiet pågår och projektet beräknas avslutas i februari 2001.

En första uppföljning av journalist-, jurist-, design- och socionomutbildningarna har ägt rum i anslutning till att utvärderingarna avslutats under året. Dessa har haft karaktär av "kick off", där institutionerna har redogjort för vilka förändringar man ämnar vidta. En ytterligare uppföljning kommer att ske inom tre år. Vad gäller designutbildningen vid Lund universitet, som fick allvarliga anmärkningar, har ett förnyat platsbesök skett under december.

Regleringsbrevet: Av årsredovisningen ska framgå antalet nationella utvärderingar, en sammanfattning av verkets slutsatser och en bedömning av effekterna. Den totala kostnaden för respektive utvärdering ska framgå och redovisning ska lämnas för de tre senaste åren.

Tabell 10. Genomförda och pågående nationella utvärderingar

	2000	1999	1998
Genomförda utvärderingar	6	3	4
Pågående utvärderingar	4	7	8
Kostnad (mkr)	5,1	10,3	9,0

Utvärderingar som genomförts under 2000

Utvärderingens namn	Verkets bedömning
Rätt juristutbildning? Högskoleverkets rapportserie 2000:1 R	Juris kandidatutbildningarna uppfyller i huvudsak väl de krav som kan ställas på forskningsanknytning. Det finns på de flesta orter ett stort antal professorer och disputerade lärare, som genomför en omfattande del av sin tjänstgöring i grundutbildningen. Juristutbildningarna har låg genomströmning med många avhopp i början av utbildningen och långa studietider. Endast 30 procent av dem som genomgår utbildningen ges möjlighet till notarietjänstgöring, som är en förutsättning för befattning som domare, åklagare och kronofogde. Examensordningen och antagningen till notarietjänstgöring bör ses över. Professurerna är i hög grad besatta av män. Bland lektorer, forskarstuderande och studenter är andelen kvinnor större. Utbildningarna saknar inslag av samhälls- och familjeförhållanden och brottsoffers erfarenheter samt konsekvenser av våld mot kvinnor och män, vilket föreskrivs i examensordningen. Behovet av genusperspektiv i undervisning och kurslitteratur är bristfälligt och bör åtgärdas.
Journalistutbildningarna i högskolan Högskoleverkets rapportserie 2000:3 R	Allt tyder på att journalistutbildningarna idag ger en god grund för det praktiska arbetet på redaktioner och i medieföretag. Utbildningens styrka ligger inte minst i den nära knytningen till den framtida yrkesutövningen, bl.a. manifesterad i den välordnade praktikverksamheten. Verket konstaterar att journalistutbildningarna inom högskolan behöver ytterligare bredd och fördjupning. Samverkan med andra ämnesområden inom högskolan bör öka och forskningsanknytningen stärkas. Utbildningarna bör också få en betydligt mer internationell prägel. Vidare är den sociala snedrekryteringen ett problem.
Utbildningar inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R	Sedan föregående utvärdering har det skett en utveckling som fortfarande pågår och som karaktäriseras främst av att lärarkompetensen ökat betydligt, en utveckling av den kliniska/praktiska utbildningen och integrering med statliga högskolor. Det finns en stark grund för fortsatt utveckling av vård- och omsorgsutbildningarna. Endast 9 av 84 program anses nu icke högskolemässiga. 29 program har svagheter som behöver åtgärdas. De flesta program som bedöms som icke högskolemässiga behöver utveckla utbildningens innehåll och organisation för att stärka studenternas vetenskapliga förhållningssätt. Lärarnas vetenskapliga kompetens och forskningsaktivitet behöver dock fortsatt höjas.
Utvärdering av socionomutbildningarna Högskoleverkets rapportserie 2000:6 R	Socionomutbildningarna uppfyller sammantaget de krav som kan ställas på högre utbildning utifrån högskolelag och examensordningen. Nämnas kan att socionomutbildningen i Lund har lyckats hävda sig mycket väl inom det traditionella universitetet. Socionomutbildningen vid Stockholms universitet har en väl utbyggd forskningsavdelning när det gäller kunskapsområdet socialt arbetet. Brister konstateras i de professionsförberedande delarna, som inte i tillräckligt hög grad ger utrymme för moment som kan stödja studenternas personlighetsutveckling vad gäller förhållningssätt och attityder. Utbildningarna bör höja kravnivån och se till att andelen disputerade lärare ökar. En översyn av högskoleförordningens mål rekommenderas av bedömargruppen.
Designutbildningarna i Sverige Högskoleverkets rapportserie 2000:11 R	Umeå och Borås får mycket positiva omdömen. De har väl genomtänkta och förankrade visioner, en fungerande organisation, välutrustade verkstäder och god uppföljning av de utexaminerade liksom hög genomströmning/examinationsfrekvens. Stark kritik riktas mot utbildningen Lund. Studenterna vid Konstfack och Högskolan för design och konsthantverk (HDK) har också uttryckt stark kritik. Designutbildningen vid Lunds tekniska högskola (LTH) följs upp under 2000 p.g.a. den starka kritiken. Utbildningarna vid Carl Malmstens Skola och Stenebyskolan, som övertagits av Linköpings respektive Göteborgs universitet kommer att följas upp, eftersom verket ifrågasätter det sätt på vilket de fått examensrätt.
Lärosätens arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald Högskoleverkets rapportserie 2000:8 R	Jämställdhet: De två som bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller jämställdhetsarbete är Linköpings universitet och Umeå universitet. Ytterligare tre lärosäten har bedömts uppfylla högt ställda krav, nämligen Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Stockholms universitet och Växjö universitet. Studentinflytande: De två som bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller studentinflytande är Linköpings universitet och Lunds universitet. Ytterligare tre lärosäten har bedömts uppfylla högt ställda krav, nämligen Högskolan på Gotland, Mitthögskolan och SLU. Social och etnisk mångfald: De två som bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller arbetet med social och etnisk mångfald är Malmö högskola och Södertörns högskola. Ytterligare tre lärosäten har bedömts uppfylla högt ställda krav, nämligen Göteborgs universitet, Umeå universitet och Örebro universitet.
Goda exempel. Hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald Högskoleverkets rapportserie 2000:9 R	En bedömargrupp har beslutat vilka exempel som ska ingå i antologin. Ansvariga för respektive verksamhet vid lärosätena ombads skriva 2-3 sidor vardera. De exempel som har valts har framställts som goda utifrån de bedömningar av aspekterna som gjorts (se huvudrapport). Exemplet ska också kunna användas som utgångspunkt för liknande verksamhet vid andra lärosäten och inte förutsätta stora ekonomiska bidrag.

Kvalitetsutveckling

Högskoleverkets kvalitetsbedömningar har till uppgift att bidra till förändring och förnyelse av utbildningen samt stärka kvalitetsmedvetandet vid universitet och högskolor. För att öka erfarenhetsutbytet mellan universitet och högskolor har verket under 1998–2000 arrangerat seminarier, genomfört internationella studieresor och analyser. Verksamheten har också varit ett sätt för verket att utveckla metoder för kvalitetsbedömningar. Exempel är Högskoleverkets kvalitetskonferens som ägde rum i Eskilstuna i januari 2000 och som samlade över 500 forskare, lärare, studenter och annan personal vid lärosätena. En ny kvalitetskonferens ska äga rum i samarbete med Linköpings universitet i september 2001. Verket ska också stå som värd för den återkommande nordiska nätverksträffen kring utvärdering och kvalitetssäkring i juni 2001.

Debatten om den högre utbildningens kvalitet har intensifierats under senare tid. Studenter och andra intressenter har ställt ökade krav på fler kvalitetsbedömningar och på att få veta hur en viss utbildning står sig i förhållande till en annan. Med det nya kvalitetsystemet tillgodoses dessa krav. Den stora ökningen av antalet utvärderingar innebär att dessa måste genomföras på ett sådant sätt att de inte blir alltför standardiserade och därmed konserverande. Detta ska verket naturligtvis på alla sätt försöka förhindra. Ett sätt att åstadkomma detta är att lärosätena uppmanas att i sina självvärderingar lyfta fram och ge exempel på sådant som är viktigt och intressant just för den utbildningen i form av nysatsningar, pågående förändringsarbete etc. Verket behöver också få kunskap om vad som händer ute på lärosätena till följd av utvärderingarna och förbättra sig utifrån de kritiska synpunkter som kommer fram. Här har både "Advisory Board" och metautvärderingar en viktig funktion att fylla genom att kritiskt granska verkets utvärderingsverksamhet samt vilka effekter den får.

2. BESKRIVNING OCH ANALYS AV HÖGSKOLAN OCH DESS OMVÄRLD

Tabell 11. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Statistik, inklusive NU-databasen	16,9	14,4	15,6
Årsrapport för universitet och högskolor	2,6	2,6	3,1
Egna analyser	7,5	9,3	7,5
Regeringsuppdrag och remisser	4,9	5,3	3,7
Summa	31,9	31,6	29,9

Högskoleverket följer upp och utreder högskolans verksamhet ur både ett nationellt och ett internationellt perspektiv. Arbetet görs i förhållande till olika krav och förväntningar som ställs på högskolan och till viktiga tendenser i samhället. Verket genomför utredningar av aktuella frågor som har betydelse för högskolans utveckling. Högskoleverket ansvarar också för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Tillhandahålla korrekta och jämförbara data om verksamhet vid universitet och högskolor och presentera en samlad bild av den svenska högskolan.*
- *Belysa högskolesektorns betydelse i ett regionalt och nationellt perspektiv.*
- *Bedriva utvecklingsarbete avseende uppföljning och rapportering av lärosätenas resultat och ekonomiska redovisning.*
- *Bidraga till bättre beslutsunderlag för utbildningsplanering.*
- *Samverka med SCB och högskolorna samt andra intressenter.*

NEDBRUTNA MÅL

Statistik, inklusive NU-databasen

- Vidareutveckla NU-databasen.
- Utveckla statistik, uppföljning och analys av högskolans personal.
- Fördjupa egen metodutveckling inom ramen för statistikansvaret, inklusive att utveckla forskarutbildningsstatistiken, bl.a. mot bakgrund av de aktuella förändringarna av regelverket.

Årsrapport för universitet och högskolor

- Vidareutveckla de internationella analyserna.

Egna analyser

- Genomföra projekt rörande forskarutbildningen och följa upp 1998 års regeländringar.
- Analysera den svenska högskoleforskningen utifrån de forskningsstrategier som lärosätena har lämnat in.
- Genomföra analyser som belyser olika delar av den svenska högskolan i ett internationellt perspektiv.
- Genomföra analyser som på olika sätt bidrar till förbättrad planering av den högre utbildningen.

Regeringsuppdrag och analyser

- Genomföra de regeringsuppdrag inom uppställda mål och tidsramar.

MÅLUPPFYLLELSE

Arbetet med att vidareutveckla NU-databasen har haft en någorlunda god måluppfyllelse både vad avser innehåll, funktionalitet och spridning. Under året har verket tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) påbörjat ett projekt för att utveckla personalstatistiken. Projektet fortsätter under 2001. Måluppfyllelsen har varit mindre god när det gäller att fördjupa egen utveckling inom statistikområdet. Begränsningar i måluppfyllelser har generellt sett sin orsak i personalvakanser.

Årsrapporten för universitetet och högskolor har haft god måluppfyllelse. Både vad det gäller internationella analyser och jämförelser. Årsrapporten kunde också detta år användas i regeringskansliets budgetarbete.

När det gäller projektet om forskarutbildningen har måluppfyllelsen inte varit god. Det beror delvis på att personalen har tagits i anspråk för regeringsuppdrag. Dock har analysen av konsekvenserna av 1998 års regeländringar inom forskarutbildningen fortsatt och en arbetsrapport planeras våren 2001. Vidare har planeringen av EU-konferensen om forskarutbildningen den 4–5 maj 2001 fortsatt.

Måluppfyllelsen beträffande analys av forskningsstrategierna är god. Projektet sammanföll med ett regeringsuppdrag till Högskoleverket med samma innehåll. Uppdraget slutrapporterades i februari 2000.

I arbeten kring den svenska högskolan i ett internationellt perspektiv har måluppfyllelsen varit god. Under året har två rapporter slutförts. Konstnärligt utvecklingsarbete och praxisbaserad forskning (2000:5AR) är publicerad, den andra om examensordningen publiceras i början av 2001. Vidare har 48 internationella nyhetsbrev publicerats under året.

Måluppfyllelsen när det gäller att genomföra analyser för att förbättra planeringen av den högre utbildningen är god. Projekt om beräkning av hur många högskoleplatser som behövs framtiden har redovisats. Vidare har ett underlag för högskolornas dimensionering av lärarutbildning utarbetats.

Måluppfyllelsen har varit god avseende regeringsuppdragen. De har genomförts enligt de uppställda målen och inom givna tidsramar.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Statistik inklusive NU-databasen

En viktig källa till statistik om högskolan är universitets- och högskoleregistret som omfattar samtliga studerande i grund- och forskarutbildning vid svenska högskolor. Det bildar underlag såväl för de statistiska meddelanden (SM) som SCB i samarbete med verket publicerar som för de olika analyser som verket själv gör och för uppgifter i NU-databasen.

Under 2000 har ett antal utvecklingsprojekt bedrivits gemensamt med SCB avseende statistikinhåll i såväl universitets- och högskoleregistret som NU-databasen. Innehållsmässigt har NU-databasen utvecklats, bl.a. finns nu möjligheter att redovisa uppgifter inom grundutbildning per ämne, redovisning av rekryteringslän och kommun bland nybörjare och nya redovisningsindelningar av forskarutbildningsstatistiken (vetenskapsområden, nationella forskningsämnen).

Informationsdelen av NU-databasen har också utvecklats, bl.a. finns förhållanden mellan ämnesområden, ämnesgrupper och ämnen redovisade, kommun och länsstillhörighet finns beskrivet och allmän beskrivande information om uppdateringar är utförd. Arbetet med den eftersatta delen avseende ekonomiuppgifter har återupptagits.

NU-databasen har presenterats vid Högskoleverkets kvalitetskonferens i Eskilstuna januari 2000 samt vid informatörskonferensen vid Mälardalens högskola maj 2000. Vidare finns NU-databasen tillgänglig via SCB:s hemsida för SOS (statens officiella statistik) och via portalen SSN (svenska statistik nätet). I början av året installerades en besöksräknare i NU-systemet. Besöksfrekvensen i NU-databasen ligger i genomsnitt på 2 000 per månad.

2000 publicerades SM med följande innehåll:

- Nybörjare, registrerade och examina i grundutbildningen 1998/99
- Sökande till grundutbildning vid universitet och högskolor höstterminen 2000
- Social bakgrund bland högskolenybörjare 1998/99
- Nybörjare, registrerade och examina läsåret 1998/99
- Personal vid universitet och högskolor 1999
- Högskolestuderande med utländsk bakgrund. Höstterminen 1999
- Nybörjare, registrerade och examina i forskarutbildningen läsåret 1998/99

Inom ramen för ett avtal med verket svarar SCB vidare för statistik om högskolans personal. Under året har projektet med att vidareutveckla personalstatistiken för högskolan fortsatt. Det har bl.a. inneburit överläggningar med företrädare för personalchefer vid universitet och högskolor.

Verkets rådgivande grupp för uppföljning och statistik har sammanträtt fyra gånger och diskuterat bl.a. alternativa uppgifter för redovisning av utflödet från högskolan, vidareutveckling av de tekniska mallarna samt erfarenheter av de nya uppgifter som samlats in för första gången under 1999.

Årsrapport för universitet och högskolor 1999

Högskoleverkets årsrapport innehåller basstatistik och analyser av utvecklingen inom högskolesektorn. Förutom gängse analyser finns det flera nyheter i Årsrapporten för 1999. Högskoleverkets prioriterade mål att föra in ett internationellt perspektiv har beaktats. I ett särskilt kapitel görs en analys av ett flertal av de indikatorer som finns i publikationen *Education at a Glance* från OECD, bl.a. belyses i en internationell jämförelse inflödet av nybörjare till och deltagande i högre utbildning, examina inom grundutbildning och forskarutbildning samt resurser till högskolan. Forskarutbildningen beskrivs i den nya indelningen i vetenskapsområden och forskningsämnen. Utvecklingen inom forskarskolorna belyses och en uppföljning av 1998 års forskarutbildningsreform ingår. Den s.k. befodringsreformen följs

Regleringsbrevet: Uppgifter i Högskoleverkets årsrapport för universitetet och högskolor ska vara avstämda mot uppgifterna i de årsredovisningar som högskolorna lämnar till regeringen. Eventuella skillnader ska förklaras. Av årsredovisningen ska framgå styckkostnaden för årsrapporten för universitet och högskolor.

upp genom en analys av utvecklingen av totala antalet professor och lektorer som befordrats till professor.

I Högskoleverkets analyser av den ekonomiska redovisningen korrigeras felaktigheter i lärosätenas årsredovisningar. Större avvikelser från lärosätenas årsredovisningar framgår av noter till de tabeller som redovisas i Högskoleverkets årsrapporter.

Liksom tidigare år bedrevs arbetet med årsrapporten för 1999 så att ingående tabeller och huvuddelen av manus kunde utgöra underlag för budgetarbetet i regeringskansliet under våren och sommaren 2000. Liksom föregående år publicerades Årsrapporten i slutet av september på Högskoleverkets hemsida samtidigt som en välbesökt presskonferens hölls. På hemsidan har under oktober och november publicerats korta ”blänkare” som uppmärksammar olika resultat av analyserna i Årsrapporten.

Den tryckta årsrapporten består av flera delar: huvudrapport, tabellbilaga samt en engelsk version. Av resursskäl gjordes ingen s.k. fickversion detta år. Huvudrapportens och tabellbilagans upplagor var lika stora som 1999. Däremot trycktes den engelska versionen i en större upplaga med anledning av Sveriges ordförandeskap inom EU under första hälften av år 2000. Styckkostnaden för årsrapporten var 241 kr år 2000.

Egna analyser

Under 2000 publicerades Högskoleverkets egna analyser som följande rapporter och arbetsrapporter

- Att leda universitet och högskolor (2000:13 R)
- Högskolans arbete med sin samverkansuppgift (2000:2 AR)
- Konstnärligt utvecklingsarbete och praxis baserad forskning (2000:5 AR)
- Hur många utbildningsplatser behövs i den svenska högskolan i framtiden? (2000:11 AR)
- Är grundutbildningens kvalitet i farozonen? (2000:12 AR)
- Högskoleutbildade inom IT (2000:13 AR)

På Högskoleverkets hemsida publicerades dessutom följande:

- Gymnasieungdomars inställning till betygen som urvalsinstrument – enkät ht 1998
- Bortfall och clearing i antagningsprocessen

Ett viktigt led i verksamhetsområdet för Beskrivning och analys är att på olika sätt sprida resultat från såväl egna analyser som andra analyser och utredningar. Nyhetsbrevet Fakta & Nyheter (från och med hösten 2000 Nyheter & Debatt), med bl.a. Utblickar som tar upp händelser och skeenden i den svenska högskolans omvärld, kom ut med åtta nummer under 2000. Det internationella nyhetsbrevet utkom 48 gånger. Verket ger också ut ett nordiskt nyhetsbrev om forskning, som 2000 omfattade 10 nummer.

Tabell 12. Egna analyser

	2000	1999	1998
Publicerade egna analyser	7	15	9

Tabell 13 Regeringsuppdrag och remisser

	2000	1999	1998
Genomförda regeringsuppdrag	6	6	6
Pågående regeringsuppdrag	–	2	5
Besvarade remisser	25	26	23
Kostnader (mkr)	4,9	5,3	3,7

Regeringsuppdrag och remisser

I verksamhetsgrenen Beskrivning och analys ingår regeringsuppdrag som avser utredningar av olika slag, men däremot inte sådana som avser tillsyn eller medelsfördelning. Under det gångna året har verket slutfört tre projekt där regeringsuppdraget avsåg såväl utredning som utvärdering av utbildningar. Dessa regeringsuppdrag redovisas nedan.

Uppdrag enligt regleringsbrevet: (redovisas under rubriken ”Övriga uppdrag”, sid. 58)

- Redovisning av antalet helårsstudenter till Bonus
- Redovisning av antalet helårsstudenter i vårdutbildning
- Samråd om dimensionering av lärarutbildning

De pågående regeringsuppdragen är:

- Uppdrag till vissa universitet och högskolor att anordna särskilda lärarutbildningar (SÄL)
- Uppdrag till vissa universitet att anordna forskarutbildning eller forskarförberedande utbildning
- Den särskilda utbildningen vid tre lärosäten av officerare till lärare

Genomförda regeringsuppdrag 2000

Utredning	Verkets bedömning	Resultat av utredningen
Regeringsuppdrag att i samråd med forskningsråden sammanställa och analysera universitetens och högskolornas forskningsstrategier. Uppdraget redovisat till regeringen 2000-03-07	Verkets synpunkter berörde främst strukturella och finansiella frågor.	Högskoleverkets utredning utgjorde ett underlag till den forskningspolitiska propositionen.
Regeringsuppdrag att utreda förutsättningarna för en ny anställningsform i högskolan och en ny förordning, befordran till anställning som lektor. Uppdraget redovisat till regeringen 2000-04-18	Högskoleverket anser att det inte behövs en ytterligare anställningsform för nyutexaminerade doktorer. Den nuvarande anställningen som forskarassistent fyller behovet av en anställning direkt efter doktorsexamen. Verket menar att en ny tidsbegränsad anställning på sikt inte främjar rekryteringen till fasta anställningar som lärare i högskolan. Högskoleverket föreslår att den nuvarande anställningsformen forskarassistent ges en ny beteckning som biträdande lektor och att andelen undervisning ökas för att underlätta befordran inom högskolan.	I den forskningspolitiska propositionen har regeringen föreslagit att forskarassistent fortsättningsvis ska benämnas biträdande lektor samt att det under en försöksperiod ska vara möjligt att befordra en biträdande lektor till lektor.
Regeringsuppdrag att kartlägga med vilket innehåll, i vilken omfattning och på vilket sätt kunskap om tillgänglighet, användbarhet och brukbarhet – som kan sammanfattas med begreppet ”Design för alla” – förmedlas i arkitekt- och designutbildningar i högskolan. Redovisning till regeringen 2000-06-27	I sina redovisningar av utredningen och utvärderingen av arkitekt- och designutbildningarna konstaterade Högskoleverket att omfattningen av forskning inom områdena är liten. Den nu genomförda kartläggningen visar att detsamma gäller forskning av relevans för tillgänglighet, användbarhet och brukbarhet. Högskoleverket har i de tidigare redovisningarna understrukt angelägenheten av att forskning och forskarutbildning utvecklas inom arkitektur- och designområdena. Det är naturligt att perspektiv som tillgänglighet, användbarhet och brukbarhet får en central plats i ett sådant utvecklingsarbete.	Ärendet handläggs för närvarande av utbildningsdepartementet.
Regeringsuppdrag att redovisa och kommentera utfallet av fyra insatser som har vidtagits för att främja jämställdheten inom högre utbildning och forskning. Uppdraget omfattar följande insatser: - doktorandtjänster som innehas av kvinnor - postdoktorala stipendier för kvinnor - forskarassistenttjänster för underrepresenterat kön - gästprofessorer för kvinnliga forskare. Redovisning till regeringen 2000-05-15	Åtgärderna har enligt Högskoleverkets bedömning haft en positiv betydelse för jämställdheten vid svenska universitet och högskolor. Medlen motsvarar emellertid en mindre del av de totala resurserna för anställning av personal. Påverkan på könsfördelningen är därmed av liten omfattning. Högskoleverket anser att fortsatta satsningar för att förbättra jämställdheten inom högskolan behövs. Verket föreslår ökade resurser för anställning av kvinnliga doktorander, forskarassistenter, gästprofessorer och professorer. Eftersom teknik är det enda vetenskapsområde där andelen kvinnor är påfallande låg bland doktorander föreslår verket att en satsning på anställning av kvinnliga doktorander koncentreras till detta område. Vad gäller forskarassistenter föreslår verket en ökning av resurserna för anställning av kvinnor inom områdena naturvetenskap, teknik samt skogs- och lantbruksvetenskap. Avseende gästprofessorer och professorer föreslår verket en fortsatt respektive utökad satsning inom samtliga områden.	Högskoleverkets utredning utgjorde ett underlag till den forskningspolitiska propositionen.
Regeringsuppdrag att lämna förslag till rekryteringsmål för andelen kvinnor bland nyrekryterade professorer för åren 2001–2004	De flesta universitet och högskolor nådde upp till rekryteringsmålen under åren 1997–1999.	Högskoleverkets utredning utgjorde ett underlag till den forskningspolitiska propositionen.

I sammanhanget kan också nämnas att Nordiska Ministerrådet (NMR) i december 1998 uppdrog åt en grupp med företrädare för de nordiska och de baltiska länderna att utreda frågan om ett ”Common Nordic-Baltic Educational Space”. Högskoleverket företrädde Sverige i denna grupp. Den lämnade i augusti 1999 ett betänkande med förslag till områden för ökat samarbete. Ett ”educational space” i den mening som redan finns mellan de nordiska länderna bedömdes dock inte vara genomförbar i nuläget utan måste skjutas på framtiden på grund av de baltiska ländernas ekonomiska situation. Betänkandet bereds f.n. inom NMR.

Tabell 14. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Tillsyn av universitet och högskolor	4,0	3,8	3,2
Kanslistöd till ÖNH och HAN	5,9	4,7	5,1
Summa	9,9	8,5	8,3

3. RÄTTSSÄKERHET INOM HÖGSKOLAN

Högskoleverket svarar för tillsyn av universitet och högskolor genom att följa upp och granska deras tillämpning av lagar och förordningar. Tillsynens syfte är att bidra till ökad rättssäkerhet för den enskilde genom att påpeka och diskutera brister och problem med det berörda lärosätet. Högskoleverket genomför också tillsyn på regeringens uppdrag eller efter att organisationer eller enskilda personer har uppmärksammat brister och problem. Verket svarar också för kanslistöd till Överklagandenämnden för Högskolan (ÖNH) och Högskolans avskiljandenämnd (HAN).

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Genom tillsyn förvissa sig om att lagar och förordningar inom högskoleområdet följs samt att i övrigt allmänhetens och enskilda individers behov, intressen och rättigheter i förhållande till högskolesystemet blir tillgodosedda.*

NEDBRUTNA MÅL

Tillsyn

- Fokusera på lärosätenas myndighetsutövning mot enskilda, men också på sådana uppgifter som i övrigt har anknytning till den enskildes rättssäkerhet.
- Tillvarata allmänhetens intressen gentemot högskolesektorn genom att kontrollera högskolornas regeltillämpning.

Kanslistöd till nämnderna

- Fullgöra uppgifter åt Överklagandenämnden för högskolan och Högskolans avskiljandenämnd i enlighet med vad respektive ordförande bestämmer.

MÅLUPPFYLLELSE

Vad gäller tillsynsverksamheten har måluppfyllelsen varit god. Tyngdpunkten har legat på att granska högskolornas hantering av frågor som är av betydelse för studenternas rättssäkerhet. Högskoleverket har granskat universitetens och högskolornas åtgärder för att förebygga och förhindra sexuella trakasserier och situationen för studenter med funktionshinder bl.a. utifrån FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för funktionshindrade. Verket har också bl.a. hos regeringen föreslagit förändringar i högskoleförordningen i syfte att stärka rättssäkerheten i examinationen.

Högskoleverkets kanslistöd till ÖNH och HAN har haft god måluppfyllelse. Fullgoda beslutsunderlag har lämnats till nämnderna. Verket har också publicerat viktigare avgöranden i nyhetsbrevet Nyheter & Debatt.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Tillsyn av universitet och högskolor

Viktigare beslut från tillsynsverksamheten under perioden 1995-1999 har sammanställts och publicerats i en skrift som skickats till samtliga studentkårer och lärosäten. En rapport har färdigställts om högskolornas tillämpning av EG-direktiv i sjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen. Information om aktuella beslut har lämnats i verkets nyhetsbrev *Nyheter & Debatt*. Övriga avslutade projekt redovisas nedan.

Under året har lärosätena i samtliga fall godtagit verkets bedömningar i ärenden efter anmälningar från enskilda personer och ändrat den regeltillämpning som verket kritiserat. I ett tidigare ärende vägrade Stockholms universitet att vidta åtgärder i enlighet med verkets bedömning. Justitiekanslern har under året uttalat att han ansluter sig till den tolkning av högskolelagens bestämmelser som Högskoleverket förespråkat i ärendet och att han ställer sig kritisk till Stockholms universitets rättstillämpning. Universitetet har därefter vidtagit efterfrågade åtgärder.

Two projekt – Lärarnas bisysslor och Diarieföringen vid universitet och högskolor – har dock inte kunnat slutföras under året.

Regeringsbrevet: Av årsredovisningen ska framgå vilka och hur många tillsynsärenden av som verket har handlagt under budgetåret som är av principiell betydelse för universitet och högskolor. Av redovisningen ska framgå i vilken utsträckning tillsynen föranletts av signaler från exempelvis verkets egen uppföljnings- och utvärderingsverksamhet eller från utomstående aktörer. Vidare ska den totala kostnaden för tillsynen totalt och fördelad på olika slag av tillsynsärenden redovisas. Redovisningen ska göras för de tre senaste åren och större förändringar mellan åren ska analyseras och kommenteras.

Högskoleverket ska även redovisa dels vilka åtgärder som berörda universitet och högskolor vidtagit med anledning av tillsynsverksamheten, dels vilka ytterligare ärenden som initierats av Högskoleverket mot bakgrund av genomförd tillsyn.

Tabell 15. Regeringsuppdrag, egna projekt, enskilda ärenden m.m.

	2000	1999	1998
Genomförda regeringsuppdrag	1	1	1
Pågående regeringsuppdrag	–	–	2
Genomförda egna projekt	5	4	2
Pågående egna projekt	2	3	6
Avgjorda enskilda ärenden	94	94*	105
Besvarade remisser	4	9	7
Kostnader (mkr)	4,0	3,8	3,2

* Under 1999 har beräkningsgrunden ändrats. Med 1998 års beräkningsgrund blir motsvarande siffra för 1999 131.

Ärenden under 2000 där verket gjort principiella uttalanden

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
Högskolestudier och funktionshinder Högskoleverkets rapport 2000:4 R	Högskolorna bör se över sina definitioner av begreppen funktionshinder och handikapp. Högskolornas ansvar för studenter med funktionshinder bör tydliggöras.	Regeringen har i budgetpropositionen för 2001 anført att den delar Högskoleverkets bedömning.
Tentamen: "Plussning" och begränsning av antalet tillfällen Högskoleverkets rapport 2000:10 R	S.k. plussning – möjligheten för studenter som fått betyget godkänt att efter förnyat prov medges ett nytt, högre betyg – bör förbjudas. Beträffande högskolornas möjlighet att begränsa rätten att genomgå prov finns för närvarande ingen anledning att närmare föreskriva under vilka förutsättningar begränsningar får förekomma. Däremot bör studenterna genom en bestämmelse i högskoleförordningen garanteras totalt minst fem provtillfällen.	Regeringen har ännu inte tagit ställning till Högskoleverkets förslag.
Högskolornas tillämpning av EG-direktiv i sjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen. Rapporten föranleddes av signaler från verkets utvärderingsverksamhet. Högskoleverkets rapport 2000:16 R	EG-direktiven beaktas i stort sett i högskolornas utbildningsplaner och kursplaner.	
Sexuella trakasserier mot studenter – högskolornas åtgärder. Rapporten föranleddes av en anmälan om tillsyn från Sveriges Förenade Studentkårer. Högskoleverkets rapport 2000:17 R	Definitionen av sexuella trakasserier bör ändras. En ny bestämmelse bör införas i högskoleförordningen om högskolornas ansvar att agera även utan en formell anmälan vid tecken på att en student trakasseras. I övrigt underströks vikten av förebyggande åtgärder som har som syfte att förändra attityderna redan i början av högskoleutbildningen.	Rapporten har utgjort ett underlag till regeringens förslag till ny lag om likabehandling i högskolan. Verket kommer att följa upp vilka åtgärder högskolorna vidtar på detta område.
Högskoleverkets tillsyn Viktigare beslut 1995–1999	En sammanställning av principiellt intressanta beslut.	Sammanställningen har spritts till lärosäten och studentkårer.
Tillsynsbesök Högskolan Dalarna, reg.nr 31-1363-00	Det allmänna intrycket var att högskolan fungerar väl från förvaltningsrättslig synpunkt. Vissa påpekanden gjordes dock. Handlingar som omfattas av sekretess måste ovillkorligen vara registrerade och högskolan måste därför se över sina rutiner. Högskolan har inte bemyndigande att meddela föreskrifter om anstånd med studier och har därför inte rätt att besluta om sådana föreskrifter.	Verket kommer att följa upp högskolans åtgärder.
Tillsynsbesök Högskolan på Gotland, reg.nr 31-1364-00	Det allmänna intrycket var att högskolan fungerar väl från förvaltningsrättslig synpunkt. Vissa påpekanden gjordes dock. Det är en inkonsekvens i studentärendenas hantering att en ansökan registreras i ett register och att handlingarna i samma ärende fortsättningsvis samlas och registreras på annat sätt. Det ifrågasattes om det finns stöd för högskolans praxis att inte bevilja anstånd med studier till den som erbjudits reservantagning.	Verket kommer att följa upp högskolans åtgärder.
Frågan om flera tentamenstillfällen i samband med ny antagning och tillgodoräknande av tidigare tandläkarutbildning Beslut 2000-01-05, reg.nr 31-2910-99	En student som antogs till tandläkarutbildning vid Malmö högskola efter att utbildningen överflyttades dit från Lunds universitet och som fick sin tidigare utbildning tillgodoräknad ansågs ha rätt att få nya tentamenstillfällen vid Malmö högskola oavsett att han hade förbrukat samtliga tentamenstillfällen vid Lunds universitet.	Malmö högskola vidtog åtgärder i enlighet med verkets ställningstagande.
Avgift för tentamen på annan ort. Beslut 2000-01-24, reg.nr 31-2052-99.	En student anförde att Högskolan i Skövde tagit ut en avgift på 500 kr för tentamen på annan ort än högskoleorten. Efter inhämtande av utlåtande från Ekonomistyrningsverket uttalade Högskoleverket att högskoleförordningens regel om avgiftsfrihet inte kan anses gälla om en högskola väljer att ge studenterna möjlighet att tentera på annan ort. Ett bemyndigande från regeringen krävs dock. Eftersom något sådant bemyndigande inte finns är avgiften otillåten.	Utredningen visade att någon avgift inte hade tagits ut i det aktuella fallet.

Ärenden under 2000 där verket gjort principiella uttalanden (forts.)

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
<p>Hantering av anmälan om trakasserier av studenter Beslut 2000-02-14, reg.nr 31-3809-99.</p>	<p>Högskoleverket kritiserade Högskolan i Gävle för att handläggningen drog ut på tiden och för att högskolan inte kontaktade den anklagade läraren på ett tidigare stadium samt för att högskolan inte informerade studenterna om sitt beslut att avsluta ärendet utan ytterligare åtgärder.</p>	<p>Högskolan aviserade utarbetande av särskilda riktlinjer för trakasserierärenden (utöver de som fanns angående sexuella trakasserier).</p>
<p>Begränsning av antalet tentamensfällen Beslut 2000-06-15, reg.nr 31-2584-99.</p>	<p>Konstfack och Lärarhögskolan i Stockholm har begränsat det antalet tillfällen en student kan genomgå praktikkurs till två. Högskolorna hävdade att en student underkänts två gånger och därför inte skulle medges ytterligare tillfällen. Högskoleverket anmärkte att handläggningen av betygsärendena präglades av brister, som måste anses allvarliga när antalet tillfällen begränsats.</p>	<p>Högskolorna har erbjudit studenten möjlighet att genomgå praktikkursen ytterligare en gång.</p>
<p>Antagning till en högre kurs inom ett program av student som kommer från ett annat universitet. Beslut 2000-06-21, reg.nr 31-2305-99.</p>	<p>Högskoleverket kritiserade Uppsala universitet för universitetets rutiner att inte tillförsäkra studenter som har tillgodoräkningsbara meriter och är antagna till ekonomiprogram att antas till fortsättningskursen.</p>	<p>Universitetet redovisade företagsekonomiska institutionens förslag till åtgärder. Det uppgavs vidare att rektor initierade en översyn av möjligheterna att införa särskild antagning till senare delar av program inom universitetet. Högskoleverket kommer följa upp universitetets åtgärder.</p>
<p>Begränsning av en doktorands rätt till undervisning Beslut 2000-08-31, reg.nr 31-1710-00.</p>	<p>Högskoleverket kritiserade Lunds universitet för att begränsa en doktorands rätt att delta i en lärares undervisning under återopande av en lärarens rätt till rehabilitering.</p>	<p>Universitetet följde verkets ställningstagande.</p>
<p>Examination vid forskarutbildning Beslut 2000-09-26, reg.nr 31-1546-00.</p>	<p>Högskoleverket kritiserade Uppsala universitet för att, i strid mot bestämmelsen i 8 kap. 21 § högskoleförordningen, vid disputationen utse den examinerade doktorandens biträdande handledare till ledamot i betygsnämnden. Högskoleverket anhöll om redovisning av de av universitetet aviserade åtgärderna om skärpning av kontrollen av att föreskrifterna för disputationen följs.</p>	<p>Universitetet vidtog åtgärder i enlighet med verkets ställningstagande. Bl.a. redovisade universitetet att det genomfördes en självvärderingsprocess vid universitetet som ledde till att vissa oklarheter beträffande betygsnämndens sammansättning eliminerades. Vidare tillsattes ett rektorsråd med särskilt ansvar för forskarutbildningen och konsistoriet fastställde regler och riktlinjer för forskarutbildningen vid Uppsala universitet.</p>
<p>Obligatoriskt prov i svenska för studenter som inte har studerat på svenskt gymnasium Beslut 2000-10-30, reg. nr. 31-657-00.</p>	<p>Kritik mot Uppsala universitet för högre krav på studenter vid farmaceutiska fakulteten som inte studerat på svenskt gymnasium att genomgå test i svenska språket med godkänt resultat. Uppsala universitet har därmed utan stöd i högskoleförfattningarna uppställt högre på behörighet för det aktuella programmet än vad Högskoleverket föreskrivit.</p>	<p>Universitetet har slutat att kräva denna typ av prov.</p>
<p>Användande av urvalsgrunden särskilda skäl för rangordning till distanskurs utifrån avståndet till bostaden Beslut 2000-12-28, reg.nr 31-3452-99.</p>	<p>Högskoleverket ställde sig kritiskt till Göteborgs universitets tillämpning av urvalsgrunden särskilda skäl vid antagning till distanskurs som vänder sig till nybörjare i högskolan. Till sådana utbildningar ska urvalsgrunden vara betyg och högskoleprov. Att rangordna samtliga sökande enligt urvalsgrunden särskilda skäl är enligt Högskoleverkets mening inte förenligt med nationella tillträdesregler och uttalanden i förarbeten.</p>	<p>Uppföljning pågår.</p>

**Kanslistöd till Överklagandenämnden för
högskolan och Högskolans avskiljandenämnd**

Överklagandenämnden för högskolan prövar överklaganden av vissa beslut inom universitetens och högskolornas område. Vilka beslut som får överklagas anges i föreskrifter som meddelas av regeringen. De beslut som för närvarande får överklagas är universitetens och högskolornas beslut om anställningar samt avslag på ansökningar om befordran av lärare vid ett universitet eller en högskola. Övriga ärenden utgörs av beslut i studentfrågor, främst då antagningsfrågor (otillräcklig behörighet eller avslag på begäran om undantag från behörighetsvillkor) samt ärenden om tillgodoräknande av kurs och examensärenden.

*Tabell 16. Ärenden och kostnader
Överklagandenämnden*

	2000	1999	1998
Inkomna ärenden	988	1 068	1 296
Avgjorda ärenden	923	1 044	1 268
Kostnad (mkr)	5,3	4,4	4,7
Kostnad per ärende (kr)	5 742	4 215	3 706

Tabell 17. Ärenden och kostnader
avskiljandenämnden

	2000	1999	1998
Avgjorda ärenden	1	2	4
Kostnad (mkr)	0,6	0,3	0,4
Kostnad per ärende (kr)	600 000	150 000	100 000

Antalet inkomna ärenden under år 2000 har minskat jämfört med 1999 och 1998. Nedgången beror främst på att antagningsärendena har minskat. Å andra sidan har befordringsreformen för universitetslärarna fått ett genomslag i ärendetillströmningen under andra halvåret 2000. Dessa ärenden har varit mer komplicerade än antagningsärendena och har därför krävt större arbetsinsats. Sammantaget har arbetsbelastningen för kanslipersonalen ökat under året.

Tabell 17 visar antalet avgjorda ärenden om avskiljande. Under året har fyra ärenden inkommit, varav ett slutligen har avgjorts. Nämnden handlägger ytterligare ett ärende, som inkom 1999 men som inte slutligen har avgjorts. Nämnden har utöver dessa ärenden besvarat vissa remisser.

4. STÖD OCH UTVECKLINGSINSATSER FÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Högskoleverket främjar högskolans utveckling och förnyelse. Rådet för högskoleutbildning stödjer sedan 2000 både grundutbildning och forskarutbildning genom att fördela medel till pedagogiska utvecklingsprojekt som har initierats av enskilda lärare. Högskoleverket stödjer dessutom på olika sätt universitetens och högskolornas arbete med jämställdhetsfrågor och genom olika aktiviteter även chefs- och ledarskapsutveckling vid universitet och högskolor. Med utgångspunkt i särskilda regeringsuppdrag fördelar verket även medel till utveckling av lärarutbildningarna.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Stödja den fortsatta utvecklingen av högskoleutbildningen.*

NEDBRUTNA MÅL

Rådet för högskoleutbildnings lärarinitierade projekt

- Stimulera till pedagogisk förnyelse bland akademiska lärare, bl.a. genom att inbjuda till deltagande i utvecklingsprojekt.

Regeringsinitierade projekt

- Inom av regeringen anvisade områden främja universitetens och högskolornas förändringsarbete.
- Utifrån de projekt som bedrivits utarbeta beredskap och metoder för kommande utvecklingsarbete.

SAFARI – ett nationellt system för forskningsinformation

- Stödja och samordna myndigheterna i deras SAFARI-arbete.
- Utveckla kommunikationerna mot målgrupperna.
- Kartlägga och samverka med internationella forskningsinformationsprojekt.

Jämställdhet

- Aktivt stödja jämställdhetsarbetet inom universitet och högskolor.

Chefs- och ledarskapsutveckling

- Aktivt bidra till att utveckla ledarskapet och ledningsarbetet vid universitet och högskolor.

MÅLUPPFYLLELSE

Vad gäller Högskoleverkets stöd och utvecklingsinsatser har måluppfyllelsen varit god. Rådet för högskoleutbildning beviljade 15 ansökningar för pedagogisk utveckling av grundutbildningen och 6 för forskarutbildningen under 2000.

Tabell 18. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr.)

	2000	1999	1998
Lärarinitierade projekt			
Rådet för högskoleutbildnings lärarinitierade projekt	14,6	17,8	14,4
Regeringsinitierade projekt			
Pedagogisk användning av IT	–	0,3	9,5
Forskningsanknytning av lärarutbildning			
– fördelning av medel	31,6	12,7	7,2
Konstnärer i N/T och medicin	–	–	1,4
Kvinnliga doktorander			
– fördelning av medel	25,8	21,4	26,4
Nationellt system för forskningsinformation	2,4	1,9	1,5
Genus i juridik och ekonomutbildningar	–	–	1,7
Gemensamma kostnader för lärar- och regeringsinitierade projekt	8,3	8,1	7,8
Jämställdhet	0,3	1,0	0,6
Chefs- och ledarskapsutveckling	3,1	4,6	3,9
Övrigt utvecklingsstöd	–	1,9	–
Summa	86,1	69,7	74,4

Regleringsbrevet: Av årsredovisningen ska framgå vilka kriterier verket har använt för t.ex. fördelning av medel till olika projekt, den totala kostnaden för denna verksamhet samt uppdelat på olika åtgärder.

Under 2000 har två regeringsuppdrag som påbörjades 1997 avslutats. Olika metoder har arbetats fram i dialog med olika aktörer och experter vilket har skapat goda förutsättningar för att genomförandet blivit bra.

Högskoleverket arbete med forskningsinformation har haft god måluppfyllelse. Det gäller såväl stöd och utvecklingsinsatserna som kartläggning och internationellt samarbete.

Måluppfyllelsen för jämställdhetsarbetet har varit mindre god. Utvärderingen av Jästprojektet har publicerats i en arbetsrapport, Genus och Jämställdhet (2000:14 AR). Jämställdhetsrådet har inte kunnat genomföra alla aktiviteter det planerade.

Måluppfyllelsen för Chefs- och ledarskapsprogrammet har varit god. Aktiviteterna inom programmet ger fortsatt genomslag på lärosätena, men färre rektorer än tidigare år har deltagit i de tematiska aktiviteter som erbjudits.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Rådet för högskoleutbildnings lärarinitierade projekt

Rådet för högskoleutbildning har till uppgift att genom finansiering av projekt som utgår från lärares initiativ höja undervisningens kvalitet. Som framgår av tabell 19 har Rådet 1998–2000 årligen mottagit mellan 168 och 202 ansökningar rörande grundutbildning. Dessa första ansökningar är av skisskaraktär och ca 40 av dessa inbjuds att inkomma med fullständiga ansökningar. Avgörande för att få stöd till ett projekt är de innovativa aspekterna av ansökningarna samt studenternas aktiva deltagande i både planerings- och genomförandeskedet. Under 2000 har rådet för första gången utannonserat medel för pedagogisk utveckling av forskarutbildningen (tabell 20).

Projektet som bedrivits under året är lyckade i så måtto att de genomförs planenligt men pågår ofta under längre tid än vad både projektledare och rådet bedömt nödvändigt när ansökan beviljats. Rådet främjar spridning av resultat genom att projekten presenteras på konferenser, seminarier eller genom publicerade artiklar.

Rådet finansierar även arbetsgrupper inom olika ämnen där syftet är att sprida kunskap och stimulera till utvecklingsarbete vid landets lärosäten. Under 2000 fanns arbetsgrupper inom medicin och miljö. Nätverket Levande pedagogers sällskap, som består av 200 akademiska lärare, finansieras av rådet med syfte att främja pedagogisk utveckling.

Under 2000 arrangerade rådet ett sommarinstitut för unga universitetslärare med särskilt fokus på lärarrollen.

Forskningsanknytning av lärarutbildningarna – fördelning av medel

Högskoleverket har till regeringen under 2000 avrapporterat uppdraget Forskningsanknytning av lärarutbildningarna samt Kompetensutveckling av lärarutbildare. Det arbete som kvarstår under 2001 är att fördela medel till lärosätena enligt tidigare fattade beslut. Därefter är uppdraget avslutat.

Tabell 19. Antal ansökningar för grundutbildning

	2000	1999	1998
Inkomna ansökningar	186	176	168
Beviljade ansökningar	15	11	16

Tabell 20. Antal ansökningar för forskarutbildning

	2000	1999	1998
Inkomna ansökningar	61	–	–
Beviljade ansökningar	6	–	–

Kvinnliga doktorander

Högskoleverket har på regeringens uppdrag fördelat medel för att öka antalet doktorandtjänster som innehas av kvinnor. Under år 2000 har medel motsvarande 91 doktorandtjänster fördelats. Fördelningen under år 2000 var den sista i en fyraårig satsning som inleddes budgetåret 1995/96.

SAFARI – ett nationellt system för forskningsinformation

Regeringen gav under 1996 Högskoleverket i uppdrag att utveckla ett nationellt system för forskningsinformation på Internet. Högskoleverket har utvecklat SAFARI som sedan i oktober 1998 finns fritt tillgängligt på adressen <http://safari.hsv.se>. Under 1999 fullföljdes uppdraget, bl.a. genom att fler forskande myndigheter involverades i SAFARI. I enlighet med riksdagens beslut har SAFARI-verksamheten permanentats under år 2000 och Högskoleverket har haft ett fortsatt samordningsansvar. Den 1 januari 2001 flyttades ansvaret för SAFARI från Högskoleverket till Vetenskapsrådet.

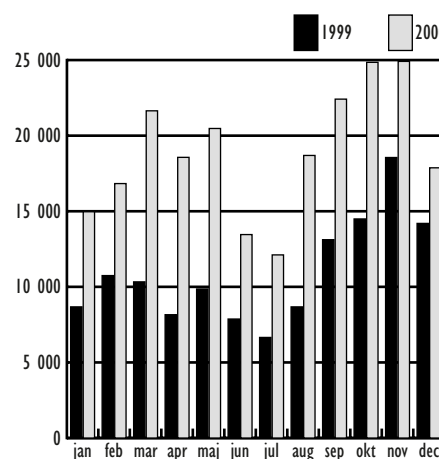
Innehållet i SAFARI har ökat i takt med att allt fler organisationer och enheter har anslutit en allt större del av sina aktuella webbresurser, dvs. forskningsinformation som de publicerat på sina respektive webbplatser. Samtliga 13 universitet, 18 högskolor och åtta andra forskande myndigheter finns representerade i SAFARI, dock i varierande omfattning. Arbetslivsinstitutets webbplats SKOLLIV (www.skolliv.nu), som under ett tak samlar forskning som rör arbetslivet i skolan, är en av de nya resurser som tillkommit under året. I slutet av år 2000 var 9 800 webbresurser registrerade som sökbara länkar i SAFARI-systemet. Jämfört med 1999 är detta en ökning med 30 procent. Antalet sökbara länkar som vänder sig mot målgruppen allmänhet och skola har ökat från 2 200 till 4 400, vilket motsvarar en ökning från 29 procent till 45 procent av det totala antalet sökbara länkar.

Det främsta mervärdet med SAFARI är att det blir enkelt att hitta information om svensk forskning på Internet oavsett var den bedrivs och att informationen är anpassad för olika målgrupper.

I diagram 1 redovisas antalet besök per månad på SAFARI:s webbplats för åren 1999 och 2000. Mönstret är likartat för bägge åren – antalet besök ökar i arbetsintensiva månader som t.ex. mars månad och minskar i mindre arbetsintensiva månader, t.ex. juli och december. Trenden är dock klart positiv under båda åren. Skillnaden är att antalet besök legat på en högre nivå under år 2000. Det var 75 procent fler besök under år 2000 jämfört med 1999.

Regleringsbrevet: Högskoleverket ska svara för utveckling och underhåll av ett Internetbaserat system för forskningsinformation (Safari), i vilket information från Sveriges universitet och högskolor samt andra forskande myndigheter ska vara anpassad främst för allmänhet och skolor men också för andra målgrupper. Av årsredovisningen ska framgå uppnådda resultat beträffande antal anslutna organisationer, mängden tillgänglig information, antal besökare etc.

Diagram 1. Antal besök² per månad på SAFARI:s webbplats åren 1999 och 2000

² Antal besök är beräknat som antal "sessions" enligt programvaran Bazaar.

Könsperspektiv i undervisningen

Under 2000 har regeringsuppdraget Könsperspektiv och jämställdhet i jurist- och ekonomutbildningen slutförts. Den del av uppdraget som berörde ekonomutbildningen hade sin tyngdpunkt under 1999 då ett kursmaterial med tillhörande lärarhandledning togs fram. Erfarenheterna från detta arbete redovisades bl.a. i samband med verkets kvalitetskonferens i januari 2000.

Universiteten i Umeå och Uppsala, där projekt inom juristutbildningen bedrivits, har under hösten 2000 presenterat material och seminarieunderlag med förslag till lärare som vill integrera ett könsperspektiv i undervisningen. Materialet återfinns via www.hsv.se/jurister.

Jämställdhet

Högskoleverket ska, i enlighet med sin instruktion, främja jämställdhet mellan kvinnor och män inom sitt verksamhetsområde. Verket har under 2000 beslutat att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samtliga sina verksamheter – mainstreaming. Mainstreaming innebär att verkets olika insatser utgår från den löpande verksamheten, med syftet att det ska få positiva effekter för jämställdheten inom högskolesektorn.

Högskoleverkets styrelse beslutade i december 1997 att inrätta Högskoleverkets jämställdhetsråd. Jämställdhetsrådets uppdrag inbegriper att vara idégivare och referens- och förslagsgrupp åt Högskoleverket. Rådet ska med utgångspunkt från ledamöternas olika bakgrund bidra till en mångsidig och kreativ bevakning och behandling av aktuella frågeställningar.

På grund av omprioriteringar har inte det planerade pilotprojekt med avseende på ett mentorsskapsprogram för forskarasistenter inom det naturvetenskapliga området genomförts. Jämställdhetsrådet har under året arbetat med en skriftserie om genusperspektiv på olika ämnen vars två första utgåvor kommer att publiceras våren 2001.

I samband med introduktionen av Högskoleverkets nyhetsblad *Nyheter & Debatt* lades *Nyheter om jämställdhet* ned. Denna typ av nyheter ska framöver ingå i det ordinarie utbudet. En planerad läs- värdesundersökning har därför inte genomförts.

Den utvärdering av de s.k. JÄST-projekten som genomfördes av forskare vid Göteborgs universitet under 1999 har färdigställts i arbetsrapporten *Genus och jämställdhet* (2000:14 AR). Utvärderingen har fokuserat på de erfarenheter som gjorts under JÄST-projektetens gång och det sätt på vilket man efter sina specifika förutsättningar definierat och angripit ett problem som kan vara av intresse och relevans för andra än de utvärderade lärosätena.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå vilka åtgärder verket vidtagit för att främja jämställdheten.

Chefs- och ledarskapsutveckling

Högskoleverkets uppdrag ”att främja chefsutvecklingen inom högskolan” genomförs inom verkets program för chefs- och ledarskapsutveckling. Programmet riktar sig i första hand till rektorer men insatser görs också för ledningsgrupper och styrelser vid universitet och högskolor. Verksamheten sker ofta i nära samarbete med andra länders universitet och högskolor företrädesvis i form av bilaterala aktiviteter.

Ett försök att vidga verksamheten inom programmet har inletts genom att ett nytt utbildningsprogram, det akademiska ledarskapsprogrammet (ALP) utvecklats under året för att starta i januari 2001. Programmet, som avgiftsfinansieras, löper under två år och organiseras i två steg. Steg ett avser seminarier och projekt kring strategiskt ledarskap medan steg två inriktas mot fördjupad ledarskapsträning. Målgrupp är prorektorer, vicerektorer, förvaltningschefer, dekaner och motsvarande.

Under 2000 har rektorerna, med några få undantag, deltagit i minst en aktivitet ur programmets utbud. Uppslutningen till det årliga rektorsmötet var god. Introduktionsprogrammen från 1998 och 1999 har övergått i så kallade utvecklingsgrupper med avsikt att fortsätta på egen hand. Uppslutningen till det första mötet inom introduktionsprogrammet för 2000 års nya rektorer var också god men gruppen upplöstes på grund av flera oförutsedda händelser. De kvarvarande rektorerna kommer att erbjudas plats i nästa års introduktionsprogram.

Två mer omfattande arbetsseminarier har genomförts eller inletts under året. Det första förlades i april till University of North Carolina med 12 deltagare från Sverige och med en uppföljning i Sverige i augusti där Vice-President Gary T. Barnes från UNC medverkade. Det andra gäller EU och den högre utbildningen och forskningen och genomförs i två steg med start i december 2000 och avslutas i Bryssel i september 2001.

De gemensamma temaseminarierna för rektorer och styrelseordförande har varit relativt välbesökta och kommer att fortgå. Vid de tre seminarierna har 25–40 personer deltagit. Ett traditionellt temaseminarium för enbart rektorer hölls i november rörande rollen som arbetsgivare respektive myndighetschef.

Programmet har i övrigt engagerats i en rad specifika projekt. I samarbete med STINT har ett arbete inletts med syfte att förstärka utbildningens plats i det strategiska arbetet vid universitet och högskolor. Ett pilotprojekt med arbetstemat ”Non-conventional higher education” genomfördes i New England bland annat med syfte att förbereda en workshop för rektorer där våren 2002. Vidare har programmet varit representerat vid ett antal seminarier med anknytning till akademiskt ledarskap. Ett relativt brett internationellt nätverk fortsätter att utvecklas; nya kontakter med Norge och Österrike är exempel på detta.

5. REKRYTERING TILL HÖGRE UTBILDNING

Tabell 21. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Information om studier i Sverige och utomlands			
Studenthandboken	3,7	3,6	4,1
studera.nu och databasen ASKen	4,2	4,3	2,6
Information om studier utomlands	1,6	2,1	1,8
Andra informationsinsatser	3,7	6,7	6,3
Stimulera intresset för högre utbildning och forskning			
Attitydprojektet	1,3	1,7	0,6
Naturvetenskap och teknik (NOT)	5,2	1,3	6,5
Teknik- och naturvetenskapscentra (TNC)			
– fördelning av medel	16,2	14,6	11,1
Gemensamma kostnader			
– NOT och TNC	3,3	2,5	2,4
Tillträde till högre utbildning	4,6	2,7	2,3
Högskoleprovet	14,8	16,4	16,5
Summa	58,6	55,9	54,2

Högskoleverket ansvarar för att öka kunskaperna om och intresset för högre utbildning och forskning. Det gör verket genom övergripande, neutral, saklig och lättillgänglig information om studier vid svenska universitet och högskolor samt genom information om studier utomlands. Informationen vänder sig till presumtiva studenter. Genom NOT-projektet som drivs i samarbete med Skolverket arbetar Högskoleverket också med att stimulera intresset för teknisk och naturvetenskaplig utbildning. Verket ansvarar vidare för vissa regler för tillträde till högskolan och för att informera om dessa samt för att administrera och utveckla högskoleprovet.

NEDBRUTNA MÅL

Information om studier i Sverige och utomlands

- Göra Studenthandboken ännu mer relevant.
- ”Studera.nu” ska implementeras och vinna acceptans bland Högskoleverkets medaktörer.
- Informera om studier utomlands med inriktning på att utöka informationen till och samarbetet med vidareinformatörer och övriga berörda myndigheter.
- Öka omgivningens kännedom om verkets studieinformation.
- Fortsätta arbetet med attitydpåverkan.

NOT och TNC

- Genom vuxna påverka ungdomars attityd till naturvetenskap och teknik.
- Främja en mer stimulerande naturvetenskaps- och teknikundervisning.
- Utveckla metoder för att nå även utanför högskolans värld.
- Börja att utvärdera effekterna av det permanenta verksamhetsstödet till teknik- och naturvetenskapscentra.

Tillträde till högre utbildning

- Utveckla kvalitet och effektivitet vad gäller verkets uppgifter på tillträdesområdet.

Högskoleprovet

- Utveckla provet i överensstämmelse med omvärldens krav och psykometriska kvalitetskrav.
- Väl förvalta provet och de resurser som anmälningsavgifterna genererar.

MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen för arbetet med att göra Studenthandboken ännu mer relevant för målgruppen har varit god. Studenthandboken har utvärderats under året och verket har med ledning av de intervjuades synpunkter gjort vissa förändringar i den.

Vad gäller studera.nu har måluppfyllelsen varit ganska god. Projektet gick på remiss till högskolorna och andra viktiga aktörer inom området studieinformation i början av året. Remissvaren föranledde vissa mindre förändringar. Under året har samarbetet med högskolorna intensifierats och förberedelserna för det nya systemet har pågått planerligt på såväl nationell som lokal nivå. Men samarbetet med andra nationella aktörer såsom AMS, CSN och VHS har inte kunnat genomföras enligt planerna. Detta kommer att ha högsta prioritet under 2001.

Vad gäller information om studier utomlands har måluppfyllelsen varit god. Högskoleverket har fortsatt det arbete som påbörjades förra året; att informera om studier utomlands med inriktning på att utöka informationen till och samarbetet med vidareinformatörer och övriga berörda myndigheter. Information om utlandsstudier och om Högskoleverkets material inom området har under året spridits genom ett ökat antal möten både med vidareinformatörer och presumtiva studenter. Andra kanaler har varit webbplatsen, som utökats och uppdaterats, en nyproducerad broschyr om utlandsstudier, talsvar, telefon och e-post.

I arbetet med att öka omgivningens kännedom om verkets studieinformation har måluppfyllelsen varit god. Traditionell annonsering för marknadsföring av studieinformation har varit en del av marknadsföringsinsatserna; andra insatser har varit information riktad till vidareinformatörer och gymnasieelever. Nyhetsbrevet Studieinformation som riktar sig till studievägledare har som planerat kommit ut fyra gånger. Dessutom har nyhetsbrevet Fakta & Nyheter, med huvudsaklig målgrupp högskolesektorn, under hösten utvecklats till att även innehålla debattartiklar och krönikor av externa skribenter. I samband med detta byte ändrades nyhetsbrevets namn till Nyheter & Debatt. Upplagan har fördubblats. Nyheter & Debatt går också att läsa på verkets hemsida. Den som vill kan få sig en blänkare per e-post som talar om när ett nytt nummer finns på hemsidan. Många utnyttjar den möjligheten.

Verket har fortsatt med att påverka attityderna till högskolestudier och förändra den sociala snedrekryteringen till högskolestudier. Måluppfyllelsen har varit god. Sajten "the Real Campus" har lanserats och marknadsförts. En broschyr riktad till föräldrar med utländsk bakgrund, översatt till sju språk samt lätt svenska, har distribuerats.

Regeringsuppdragen NOT-projektet och fördelning av permanent verksamhetsstöd till teknik- och naturvetenskapscentra når god måluppfyllelse. Vissa undersökningar visar att det i dag är fler ungdomar som intresserar sig för naturvetenskap och teknik än tidigare. Likaså sker kvinnors inbrytning i detta mansdominerade område sakta men säkert.

Måluppfyllelsen avseende tillträde till högre utbildning har varit god. Arbetet med att utveckla kvalitet och effektivitet av verkets beredning av ansökningar att få använda s.k. andra särskilda prov vid

urval till högre utbildning har fungerat väl. Men fortfarande återstår att följa upp och utvärdera de tillstånd som har givits. Provrådets verksamhet har följts upp och dokumenterats. Rådet har från och med hösten 2000 bytt namn till Tillträdesrådet för att markera rådets arbete med tillträdesfrågor.

Måluppfyllelsen vad gäller högskoleprovet har varit god. Högskoleverket har initierat två studier; dels om hur individer med utländsk bakgrund klarar högskoleprovet, dels om provets prognosförmåga. Preliminära resultat har presenterats vid en konferens med företrädare för universitet och högskolor. Rapporterna, som publiceras under slutet av året och under början av nästa år, ska ligga till grund för fortsatta överväganden om provets framtida innehåll och inriktning.

Under året har tryckning av högskoleprovet upphandlats vilket fått till resultat att kostnaderna för provverksamheten i denna del har kunnat hållas nere.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Presstjänstföretaget Observer har även det här året gjort en analys av hur Högskoleverket har synts i medierna under perioden juli 1999 till juni 2000. Slutsatserna är att publicitetsökningen håller i sig: Verket har aktiva pressmeddelanden om aktuella frågor och antalet nyhetsartiklar, förstasidor och debattartiklar har ökat, att högskolefrågorna inte är särskilt kontroversiella, att Högskoleverket bestämmer agendan, att verket är offensivt utan backlash, att verkets direktiv ligger i linje med profileringen i media och att uppgifterna utvärdera, granska och undersöka ofta ger publicitet. Högskoleverkets starkaste "imagevariabel" är ansvarstagande, värnar om den enskildes rätt.

Studenthandboken

I den utvärdering som gjordes av Studenthandboken intervjuades totalt 100 studenter som hade sökt antingen inför vt 2000 eller inför ht 2000. Undersökningen redovisades i "Studenthandboken – en 'skitbra bok?'" (Konsultrapport maj 2000.) Studenthandboken fick i stort gott betyg och Högskoleverket har i enlighet med den kritik som framkom gjort vissa förändringar i boken. Det "allmänna avsnittet" har kortats ned radikalt. Texter har förts samman för att undvika upprepningar. Viss information har tagits bort helt. Läsaren får istället detaljerad behörighetsinformation i VHS anmälningmaterial. Texten har dessutom till vis del omarbetats för att göra boken mer lättläst för ungdomar i åldern 18–19 år.

studera.nu och ASKen

Under året fortsatte arbetet med att skapa ett nytt nationellt studieinformationssystem på Internet – studera.nu. Det nya systemet ska ersätta det gällande studieinformationssystemet ASKen. Målet med studera.nu är att via en enda ingång på Internet ge presumtiva studenter all relevant information inför kommande studier och ett framtida arbetsliv eller forskarutbildning. Innehållet motsvarar i huvudsak den information som lämnas av universitet/högskolor och ansvariga myndigheter t.ex. CSN, VHS, AMS och Högskoleverket. Varje

medverkande organisation ansvarar för sin egen information och för att den är tillgänglig via studera.nu.

Projektet löper över två år. Under det andra året, 2000, har arbetet i huvudsak inriktats på samråd med högskolorna och andra myndigheter samt att utveckla systemet innehållslig och teknisk. Målet är att ha ett driftfärdigt system i början av 2001, inför ansökan till läsåret 2001/2002. Samarbetet med andra myndigheter har främst bedrivits genom en egen webbsida och ett elektroniskt nyhetsbrev för att sprida information och öka insynen i arbetet. Högskolorna har deltagit vid två seminarier under året. Projektet har också väckt intresse internationellt, bl.a. i samband med deltagande vid 9:e www-konferensen i Amsterdam och Uninett 2000 i Narvik.

För att kunna sjsätta den nya studentportalen studera.nu i början av 2001 har betydande arbete lagts ned på att kartlägga och strukturera verkets nätburna information, i första hand verkets studieinformation. Studera.nu kan ses som det första resultatet av en genomgripande ombyggnad av verkets information på Internet.

Studier utomlands

Utbyte av information med studie- och yrkesvägledare har skett genom deltagande i regionala samlingar och utbildningsmässor, en rikskonferens samt genom fortbildningsseminarier vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Webbpublicerat och tryckt material har uppdaterats i samråd med framförallt CSN och Internationella Programkontoret. Förberedelser för att införliva materialet om utlandsstudier med söktjänsten studera.nu har gjorts. Adresser till utländska universitet har lagts i en databas för att förbättra sökmöjligheterna för studenterna.

Den tryckta broschyren om studier utomlands har uppdaterats och strukturerats om för större tydlighet. Den nya upplagan har tryckts i 45 000 exemplar.

Tillgängligheten för telefonförfrågningar har ökat från två till åtta timmar per dag och antalet personer som svarar på dessa frågor har också blivit fler.

Andra informationsinsatser

Medverkan i Vägledarkonferenser och informationsdagar på infotek och arbetsförmedlingar, seminarier på SACO-mässan samt nyhetsbrevet Studieinformation (4 nr/år) har effektivt medverkat till att marknadsföra verkets studieinformation till vidareinformatörer.

Nyhetsbrevet Studieinformation är avsett för vidareinformatörer: studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolor, komvux och folkhögskolor, vägledare på arbetsförmedlingar/infotek, studie- och yrkesvägledare på universitet och högskolor. Det innehåller framför allt studieinformerande artiklar och notiser. Nyhetsbrevet kan läsas på

Tabell 22. Förfrågningar om studier utomlands

	2000	1999	1998
Via telefonjour	2 020	2 713	3 700
Via talsvar	1 948	12 400*	4 500
Via e-post	1 130	1 081	200

* Under 1999 ändrades beräkningsgrunderna. Med 1999 års beräkningsgrund blir motsvarande siffra för 1998 9 563.

verkets hemsida, där det läggs ut i PDF-format samtidigt som en pappersversion sänds till dem som fortfarande önskar få en sådan. Den som vill kan få en blänkare per e-post som talar om när ett nytt nummer finns på hemsidan och många utnyttjar den möjligheten.

Två helt nya webbtjänster vad gäller studieinformation har publicerats under året. Doktorandhandboken (www.doktorandhandboken.nu) har tagits fram och strukturerats för webbpublicering. Handboken, som bara finns på Internet, riktar sig till dem som funderar på att börja doktorera, men även till dem som redan har påbörjat sina forskarstudier. En engelsk version kommer att publiceras i början av 2001.

Inför EU-ordförandeskapshalvåret har www.hsv.se/english setts över och utvidgats för att ge en heltäckande bild av verkets verksamhet till en engelsktalande publik. Bland annat har den engelska studieinformationen blivit mer lättillgänglig och koncentrerad.

Högskoleprovet har marknadsförts i Gymnasiekalendern som når 160 000 gymnasieelever i 20 städer.

Attitydpåverkan

Inom det s.k. attitydprojektet har verket under 2000 fokuserat på två områden; att lansera ett virtuellt campus (Real Campus) på Internet samt att sprida kunskap om den svenska högskolan till olika invandrargrupper.

Real Campus (www.realcampus.nu) är en påhittad högskola i en påhittad stad. Besökaren kan följa fyra karaktärers liv som studenter. Webbtjänsten är ett visuellt komplement till verkets textbaserade studieinformation. Syftet med the Real Campus är att man ska få en känsla av hur det är att vara student och läsa på högskola. Webbplatsen vänder sig främst till dem som verket inte når via den mer traditionella studieinformationen.

Real Campus har marknadsförts till gymnasieelever i SACO:s skrift Att välja yrke, i tidningen Gymnasieguiden, med banners på Gymnasieguidens hemsida samt med vykort till gymnasieskolor via ungdomstidningen Chili.

En ny broschyr på sju invandrarspråk och på lätt svenska har tagits fram under året. Den riktar sig till föräldrar med utländskt ursprung som har barn i den svenska gymnasieskolan. Det är viktigt att ge dem bättre möjligheter att vara ett bra stöd åt sina barn när de ska välja vad de ska göra efter gymnasiet. Syftet är att ge dem information om det svenska högskolesystemet, hur studierna bedrivs, studiemedel m.m. samt tips på vart de kan vända sig för att få reda på mer. Broschyren har översatts till sju invandrarspråk (albanska, arabiska, persiska, somaliska, turkiska, spanska och serbiska/kroatiska/bosniska) samt till lätt svenska.

Stöd till teknik- och naturvetenskapscentra

I samverkan med Statens kulturråd och Skolverket fördelar Högskoleverket årsvis sedan 1997 permanent verksamhetsstöd till teknik och naturvetenskapscentra. Under 2000 utlystes medel såväl för permanent verksamhetsstöd som utvecklingsstöd. Alla tillgängliga medel fördelades dock som permanent verksamhetsstöd. Tre nytillkomna bidragsmottagare av permanent verksamhetsstöd fick motsvarande två tredjedelar i förhållande till beräkningsmodellen p.g.a. otillräcklig bidragsram. Dessutom utlystes en mindre summa för andra verksamheter som också syftar till att öka intresset för och insikterna i naturvetenskap och/eller teknik genom interaktiva metoder. Beredningsgruppen har behandlat 29 ansökningar till permanent verksamhetsstöd och 57 ansökningar till särskilda medel.

Naturvetenskap och teknik, NOT-projektet

I december 1998 gav regeringen ett nytt femårigt uppdrag till Högskoleverket och Skolverket med syfte att stimulera intresset för naturvetenskap och teknik. Uppdraget är en fortsättning på det NOT-projekt som verken bedrev åren 1993–1998, också på regeringens uppdrag.

Under 2000 har ett samarbetsprojekt inletts med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som syftar till att få flickor intresserade av naturvetenskap och teknik via sitt hästintresse. En förstudie kring föräldrars syn på naturvetenskap och teknik har genomförts. Detta ska leda vidare till olika föräldraaktiviteter. Ett delprojekt med förskollärare och förskollärarytbildare har startat med ett välbesökt symposium i Umeå. I samarbete med Göteborgs universitet har ett projekt inletts med syfte att utveckla utvärderingsinstrumentet för NO-undervisning i skolan. Den svenska NO-didaktikforskningen och dess miljöer har kartlagts och en kontaktkonferens anordnats för det fortsatta samarbetet. En nationell konferens om teknik i skolan har genomförts tillsammans med centrum för tekniken i skolan, Norrköping. Ett samarbete med Teknik8:an för att utveckla läromaterial har inletts. Rekryteringen till högskolan har uppmärksammats i ett par konferenser och rekryteringsaktiviteter har kartlagts. Ett nätverk inom området kön, naturvetenskap och teknik har bildats och en databas med forsknings- och utvecklingsprojekt inom området är under upprättande. I samarbete med Mitthögskolan utvecklas en kurs för att inspirera och vägleda yrkesverksamma och blivande journalister. NOT-bladet har utvecklats med tematiserad profil, hemsidan har byggts ut och en förstudie kring en eventuell NOT-sajt är i sin slutfas.

Tillträde till högre utbildning

Verkets styrelse beslutat att ändra i standardbehörigheterna för lärarutbildningarna med anledning av riksdagens beslut om ny lärarutbildning. Föreskrifter om meritvärdering av utländska gymnasiebetyg har fastställts.

Tabell 23. Stöd till teknik- och naturvetenskapscentra

	2000	1999	1998
Beviljade ansökningar permanent stöd	12	11	10
Beviljade ansökningar kvalitetsutvecklingsstöd	0	7	9
Beviljade ansökningar kompetensutvecklingsstöd	0	5	–
Beviljade ansökningar särskilt stöd	13	19	9
Fördelade medel (mkr)	16,2	14,6	11,1

Tabell 24. Beslut om andra krav

	2000	1999	1998
Antal högskolor	1	1	6
Antal utbildningar	1	1	11
Antal tillstånd	0	1	8

I samarbete med Skolverket har en undersökning gjorts hur betygen som urvalsinstrument till högre utbildning påverkar arbetet i gymnasieskolan.

Provrådet har fram till halvårsskiftet haft tre sammanträden. Tillträdesrådet som har verkat från och med hösten 2000 har sammanträtt två gånger. Arbetet under året har framför allt koncentrerats på att utforma verkets syn på tillträdesfrågorna. Vid sammanträdena har även principiella frågor, föranledda av ett antal ansökningar rörande användning av andra krav och andra särskilda prov, diskuterats.

Högskoleprovet

Högskoleprovet är tillsammans med gymnasiebetygen det viktigaste urvalsinstrumentet vid antagning till högre utbildning. Detta ställer höga krav på provet. Den mättekniska kvaliteten ska vara hög. Omläggningen av utprövningsrutinerna innebär att nya provuppgifter testas med ökad precision. Inom ramen för provkonstruktionen tillämpas såväl klassisk som nya testteorier inom psykometrin.

En bred analys av provet har genomförts i samarbete med Provrådet och resulterat i rapporten Högskoleprovet – gårdagens mål och framtida inriktning (2000:12 R). Slutsatserna i rapporten har legat till grund dels för en särskild skrivelse till Utbildningsdepartementet, dels remissvaret över departementspromemorian Förslag till åtgärder avseende rekrytering (2000-06-21).

Försöksverksamheten med tidsanpassat högskoleprov för dyslektiker har fortsatt under året och har bl.a. inneburit stora informationsinsatser. Arbetet har bl.a. medfört att verket i samarbete med sakkunnig organisation upprättar en förteckning över intygsgivare med kompetens att intyga dyslexi. Förteckningen har fyllt ett stort behov även för andra myndigheter. Försöksverksamheten utvärderas kontinuerligt och dokumenteras i PM.

Kontakterna med de 23 högskolor som anordnar högskoleprovet i Sverige samt med de nio skolor som anordnar provet utomlands har varit omfattande. Syftet är dels att skapa lika och rättvisa regler och rutiner, dels att vara ett stöd för de lokala handläggarna.

Ambitionerna är höga när det gäller att ge alla lika möjligheter att få information om högskoleprovet samt att öva och förbereda sig i övrigt. På verkets hemsida finns omfattande information om högskoleprovet. Under året har två interaktiva prov lagts ut för att ge presumtiva provtagare tillfälle att öva. Efterfrågan på information via telefon och e-post från allmänheten och studievägledare har trots detta varit stort. Antalet frågor via e-post har det senaste året ökat och uppgår till ca 1 000.

Under året har frågan om anmälan till högskoleprovet via Internet aktualiserats. En förstudie har inletts i syfte att utreda förutsättningarna; kostnader, fördelar och nackdelar för Högskoleverket, för universitet och högskolor respektive för provtagarna.

Tabell 25. Beslut om andra särskilda prov vid antagningen till höstterminen 2000

Läsår	2000	1999	1998
Antal högskolor	3	15	7
Antal utbildningar	5	7	10

Tabell 26. Anmällda till provet

	2000	1999	1998
Anmälningar	112 000	129 000	141 000

Tabell 27. Intäkter och kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Intäkter (mkr)	13,9	16,2	17,8
Kostnader (mkr)	14,8	16,5	16,5
Resultat (mkr)	-0,9	-0,3	1,3
Kostnad per anmäld (kr)	132	128	117

Sedan 1998 har antalet anmälda sjunkit från 141 000 till 112 000. Avgifterna täcker inte längre de löpande årliga utgifterna. Upphandling av tryckning och distribution av provet, ny teknik i utsändning av svarsbesked till provtagarna, ökad användning av webbaserad information m.m. har ökat kostnadseffektiviteten, men kan inte längre kompensera för det minskade antalet anmälningar. Höskoleverket har aktualiserat den uppkomna situationen med Utbildningsdepartementet och en fortsatt dialog kommer att bli aktuell.

Efter förebild från utlandet uppstår då och då försök att kommersialisera provuppgifter och tips inför högskoleprovet. Kommersen sker numera framför allt via Internet och graden av seriositet varierar. Sökningar görs regelmässigt i syfte att upptäcka överträdelser mot Höskoleverkets copyright. Den omfattande undersökning som genomfördes under året har dokumenterats. Verket har skrivit till ett antal företag och uppmanat dem att upphöra med överträdelserna mot verkets copyright. Detta har också skett.

6. INTERNATIONELL RÖRLIGHET FÖR STUDENTER OCH AKADEMISKT UTBILDADE

Tabell 28. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Nationellt kontor för EU-programmen	0,6	4,3	3,9
ERASMUS – fördelning av medel	–	18,7	16,5
TEMPUS	2,4	2,6	2,6
EG:s direktiv	0,3	0,2	0,6
Rådet för högskoleutbildnings lärarutbyten	–	0,1	5,0
Bedöma utländsk utbildning och Naric/Enic	12,8	11,6	11,3
Information och service	–	–	0,5
Bedöma godtagbar standard	1,2	1,0	1,3
Bedöma utländska lärarutbildningar	3,0	–	–
Summa	20,3	38,5	41,7

Högskoleverket har till uppgift att informera om och tillämpa internationella konventioner och EG-direktiv. Att bedöma utländska examina i syfte att underlätta inträdet på den svenska arbetsmarknaden för personer med en utländsk akademisk examen är också en del i detta. Högskoleverket bedömer också vilka utländska eftergymnasiala utbildningar som har godtagbar standard, vilket krävs för att studenter ska kunna få studiemedel.

Högskoleverket är ett stöd i högskolans internationella kontakter och främjar rörligheten för studenter, lärare och forskare. Verket arbetar med att främja erkännande av såväl svensk som utländsk utbildning.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Svara för information om tillämpningen av EG:s direktiv om ömsesidigt erkännande av examina.*
- *Bedöma avslutade utländska högskoleutbildningar.*
- *Bistå universitet och högskolor med expertkunskaper vid tillgodoräkning av utländsk högre utbildning.*

NEDBRUTNA MÅL

EG-direktiv

- Utöka och förbättra informationen om EG-direktiv till olika aktörer på arbetsmarknaden och till enskilda.

Bedöma utländsk utbildning och Naric/Enic

- Utveckla ekvivaleringsmetodik och utvidga samverkan med andra aktörer inom integrationsområdet.
- Göra bedömningsverksamheten mer känd både inom och utom högskolan.
- Vidareutveckla modellen med regionala kompetensseminarier samt genomföra ett antal sådana.
- Genomföra bedömningar för tillgodoräkning för universitet och högskolor.

Bedöma godtagbar standard

- Utveckla samarbetet med Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Bedöma utländska lärarutbildningar

- Utveckla en metod för behörighetsbedömningar av utländska lärarutbildningar innefattande framtagning av föreskrifter, nya ansökningsformulär och anpassade bedömningsmetoder.
- Genomföra bedömningar av inkomna ansökningar inom föreskriven tid.

MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen har varit god vad gäller arbetet med EG-direktiven. Högskoleverket har till Utbildningsdepartementet rapporterat om tillämpningen av direktiven och samlat de behöriga myndigheterna till genomgång av erfarenheter och problematiska aspekter i arbetet. Högskoleverket har även informerat om internationella konventioner och har deltagit i den europeiska diskussionen om införande av Lissabon-konventionen för erkännande av utbildning. På olika sätt har verket bidragit till att utveckla former för erkännande i Central- och Östeuropa. Särskilda satsningar har gjorts tillsammans med de övriga nordiska länderna att utveckla samarbetet med Estland, Lettland och Litauen i antagnings- och erkännandefrågor.

I arbetet med bedömning av utländsk utbildning har måluppfyllelsen varit god. Bedömningsmetodikerna har utvecklats, dels genom uppdatering av kunskapen om främmande länders utbildningssystem, dels genom att bedömningarna fr.o.m. den 1 september 2000 uttrycks i examenstermer (tidigare var det i termer av poäng). För såväl erkännande för arbetsmarknad/arbetsliv som tillgodoräknande för vidare studier har handläggningstiderna kunnat avkortas. Informationen om och från bedömningsverksamheten har fördjupats under året.

Måluppfyllelsen har också varit god vad gäller bedömning av godtagbar standard. Samarbetet med CSN har varit positivt och utvecklats sedan de nya anvisningarna tagits i bruk.

Under året har fyra regionala seminarier för tillgodoräknande och erkännande s.k. TIGER-seminarier hållits. Seminarierna har följt upp de behov av kompetensutveckling som uttrycktes av företrädare för universitet och högskolor vid föregående års erkännandekonferens.

När det gäller behörighetsprövning av utländska lärarutbildningar har måluppfyllelsen varit mycket god. Arbetet med att anpassa bedömningsmetodikerna och framtagningen av föreskrifter skede under våren år 2000 och Högskoleverket kunde påbörja bedömningarna redan den 1 juli. Vidare har samtliga ansökningar kunnat behandlas inom föreskriven tid, trots att nästan dubbelt så många ansökningar som beräknats kommit in.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Nationellt kontor för EU-programmen

Högskoleverket har sedan det bildades varit nationellt kontor för EU-programmen Erasmus och Tempus. Verksamheterna finansierades med medel från EU (Erasmus) och ett särskilt sakanslag (Tempus) samt genom Högskoleverkets myndighetsanslag. Högskoleverkets förvaltningskostnader har bestått av arbetstid och omkostnader för de personer som arbetat med EU-programmen. Ansvaret för Erasmus och Tempus överfördes den 1 januari 2000 till Internationella programkontoret. De redovisade utgifterna för EU-programmen är restbelopp för bl.a. arkivering av handlingar.

Regleringsbrevet: Högskoleverket svarar för information om tillämpningen av EG-direktiv om ömsesidigt erkännande av examina. Av årsredovisningen ska framgå vilka aktiviteter som verket har genomfört samt den totala kostnaden för aktiviteterna.

Tabell 29. EG-direktiv

	2000	1999	1998
Inkomna ärenden	53	58	34
Avgjorda ärenden	48	54	34

Regleringsbrevet: Av årsredovisningen ska framgå inkomna och beslutade ärende vad gäller bedömning av utländska utbildningar samt den totala kostnaden för denna verksamhet.

Tabell 30. Erkännande av utländska examina

	2000	1999	1998
Inkomna ärenden	1 737	2 202	1 830
Avgjorda ärenden	1 689	2 109	2 072
Total kostnad (mkr)	8,4	7,4	8,1
Kostnad per ärende (kr)	5 002	3 520	3 927

Regleringsbrevet: Bistå universitetet och högskolor med expertkunskaper vid tillgodoräkande av högre utbildning.

Tabell 31. Förfrågningar från högskolor och organisationer om bedömning av utländsk utbildning

	2000	1999	1998
Inkomna förfrågningar	712	768	590
Avgjorda förfrågningar	687	771	574
Total kostnad (mkr)	4,4	4,2	3,2
Kostnad per förfrågan (kr)	6 335	5 416	5 512

EG-direktiv

Arbetet har kännetecknats av en fortsatt utveckling av kontakter och relationer med AF Utland och behöriga myndigheter. Information har regelbundet utbytt och erfarenheter förmedlats bl.a. genom möten.

De behöriga myndigheternas erfarenheter av tillämpningen av EG-direktiven har sammanställts och tillhörande statistikuppgifter har tagits fram och analyserats för Utbildningsdepartementets rapportering till kommissionen.

Bedöma utländska utbildningar och Naric/Enic

De tidigare genomförda satsningarna på Internetburen information har följts upp. Verkets hemsida innehåller nu både lättillgänglig information om verksamheten som sådan och länkar till användbara informationsfält.

Under året har tidigare delprojekt för utveckling av bedömningsmetodiken sammanfattats och ett sista steg genomförts. Som ett resultat av denna utveckling uttrycks verkets bedömningar sedan den 1 september 2000 i termer av examensnivåer i stället för i termer av högskolepoäng.

Övergången till ny bedömningsmetodik markerar slutet på en era i erkännandearbetet. Av den anledningen har en design för utvärdering av erkännandeverksamheten utarbetats tillsammans med Integrationsverket och Centrum för Invandrarforskning vid Stockholms universitet. En större utvärderingsstudie kommer att genomföras under 2001.

Antalet ärenden för yrkesmässig bedömning har minskat något jämfört med både 1999 och 1998 (Tabell 30). Förklaringen är att de ärenden som rör lärarbedömningarna fr.o.m. den 1 juli 2000 redovisas separat (se Tabell 33). Läggs dessa båda ärendekategorier samman har antalet ärenden ökat med ca 10 procent jämfört med 1999.

Drygt 60 procent av alla ärenden kommer från sex länder: f.d. Jugoslavien, f.d. Sovjetunionen, Irak, Polen, Iran och USA.

Under året har stor kraft lagts ner på att förkorta handläggningstiden vid erkännande av utländska examina. Den är nu i genomsnitt mindre än två månader.

Antalet förfrågningar från lärosäten och organisationer har ökat under åren 1998–2000, vilket framgår av tabell 31. Förklaringen är att verksamheten har blivit mer känd och efterfrågad av framför allt universitet och högskolor.

Under de två senaste åren kan kostnadsökningen förklaras med att ärendena blivit mer komplexa och svårutredda snarare än att de ökat i antal. Denna förändring beror på att andelen sökande med flyktingstatus har ökat, och därmed sökande som helt saknar eller har ofullständig studiedokumentation.

Bedömning av godtagbar standard

Högskoleverket prövar enligt studiestödsförordningen om utländska eftergymnasiala utbildningar, som svenska studenter söker studiemedel för, har godtagbar standard.

Antalet ärenden har varit i det närmaste oförändrat under perioden 1998–2000. Möjligen kan en långsiktig tendens till ökning skönjas. (Under mitten av 1990-talet låg antalet ärenden årligen på omkring 250).

Den ökande internationaliseringen och studenters ökade rörlighet utgör den främsta förklaringen till detta. Fokuseringen av handläggningstiden har gjort att den förbättring vi kunde konstatera föregående år har kunnat befastas. Handläggningstiden är f.n. ca tre veckor.

Behörig myndighet för läraryrket

Högskoleverket fick den 1 februari 2000 i uppgift att värdera utländska lärarutbildningar för behörighet att undervisa i det svenska skolsystemet. Ett omfattande arbete har under våren lagts ner på att utarbeta föreskrifter, ansökningsformulär och bedömningsmetoder samt att förankra behörighetsprocessens olika steg hos lärarutbildningar, lärarnas arbetsgivare, fackliga organisationen m.fl. Själva bedömningsarbetet inleddes vid halvårsskiftet.

Bedömningsarbetet innebär i huvudsak att två typer av ansökningar handläggs. Den första typen av ansökningar gäller prövning av behörighetsbevis, den andra avser utlåtanden över utbildningen. Under år 2000 inkom totalt 665 ansökningar, varav 157 blev prövade för behörighetsbevis. För de övriga ansökningarna har utlåtanden om komplettering av utbildning och/eller introduktionsperiod för att vinna behörighet utfärdats.

Tabell 32. Bedömningar av utländska eftergymnasiala utbildningar för godtagbar standard

	2000	1999	1998
Antal individuella ärenden om studiestöd	261	282	270
Avgjorda ärenden	272	297	238
Total kostnad (mkr)	1,2	1,0	1,3
Kostnad/ärende (kr)	4 411	3 367	5 462

Tabell 33. Behörighet för personer med utländsk lärarutbildning

	2000	1999	1998
Inkomna ärenden	665	–	–
Avgjorda ärenden	462	–	–
Totalkostnad (mkr)	3,0	–	–
Kostnad/ärende (kr)	6 554	–	–

7. DET SVENSKA UNIVERSITETSDATORNÄTET – SUNET

Tabell 34. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2000	1999	1998
Driva nationella nät	60,2	36,6	18,5
Ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer	22,6	6,5	4,6
Internationella förbindelser	53,4	47,8	39,3
Tjänster utöver grundläggande kommunikationstjänster	7,1	6,1	5,1
Projekt med finansiering från KK-stiftelsen	0,3	0,7	0,4
Administration och samordning	2,1	3,0	3,3
Utrustning, räntor och amorteringar	17,8	17,2	5,9
Summa	163,5	117,9	77,1

Högskoleverket administrerar och driver universitetsdatornätet SUNET enligt de riktlinjer som regeringen lagt fast.³ Från att inledningsvis vara ett forsknings- och utvecklingsprojekt har SUNET blivit en för högskolorna gemensam organisation med uppgift att tillgodose universitetens och högskolornas behov av datakommunikation nationellt och internationellt. SUNET leds av en särskild styrelse som sedan 1996 utses av Högskoleverket.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- *Svara för universitetsdatornätet SUNET så att svenska universitet och högskolor får tillgång till nationell och internationell datorkommunikation. Målet är att vid varje tidpunkt erbjuda universitet och högskolor de tjänster som de efterfrågar inom datakommunikationsområdet.*

SUNET har dessutom av regeringen erhållit uppdraget att bistå organisationer inom kultur och folkbildning med att bygga upp en infrastruktur som ger dem tillgång till Internet.

NEDBRUTNA MÅL

- Förbättra kapaciteten, säkerheten och användbarheten i SUNET samt att införa bättre kvalitetssäkring
- Utveckla tjänsterna i SUNET
- Bygga upp och vidmakthålla kompetens avseende Internetteknik
- Prova ny teknik genom pilotprojekt
- Främja användningen av Internet för utbildningsändamål och kulturaktiviteter

MÅLUPPFYLLELSE

När det gäller att förbättra kapaciteten, säkerheten och användbarheten i SUNET samt att införa bättre kvalitetssäkring har måluppfyllelsen varit god. Det nya 155 Mbit/nätet har varit mycket stabilt och tillförlitligt (bättre än det svenska telenätet) och de problem som initialt fanns att erbjuda fungerande multicast är numera lösta. Framsteg har också gjorts när det gäller kontinuerlig övervakning och tillgång till driftstatistik.

Vad gäller utveckling av nya tjänster är måluppfyllelsen god. Kvaliteten på existerande tjänster har upprätthållits eller förbättrats. Inga nya tjänster har tagits i bruk men introduktionen av nya tjänster har förberetts genom pilotprojekt.

SUNET har under året medverkat till ett flertal satsningar på att bygga upp och vidmakthålla kompetens avseende Internetteknik. Exempelvis har flera högskolor startat grundläggande utbildningar i Internetteknik. Måluppfyllelsen har varit god.

³ Den 1 januari 2001 överfördes ansvaret för SUNET till Vetenskapsrådet.

Under året har pilotprojekt i Umeå rörande hantering och kryptering av publika/personliga nycklar haft god måluppfyllelse. Ett nationellt samarbete med högskolorna angående policyfrågor har upprättats.

Måluppfyllelsen varit god när det gäller att främja användningen av Internet för utbildningsändamål och kulturaktiviteter. Med några få undantag har nu alla bibliotek och museer som tecknat avtal med SUNET fått leverans av och tagit i bruk sina 2 Mbit/s-förbindelser. Alla huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer som så önskat har genom SUNET:s avtal med Telia kunnat skaffa sig god tillgång till Internet.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

SUNET är fortfarande ett datornät i nivå med de bästa europeiska näten men är inte längre ledande vad gäller kapacitet i ryggradsnätet. SUNET har emellertid beredskap för att tillgodogöra sig den senaste teknikutvecklingen i planeringen för nästa generations SUNET och har till regeringen gett in ett förslag avseende investeringar i ett Gigabit/s-nät (Gigasunet) och tillskapande av resurser för nätforskning.

SUNET står alltså väl rustat att ta ny teknik i bruk tack vare förstudier avseende nästa generations Sunet, som blir ett Gigabit/s-nät.

Driva nationella nät

Under 1999 togs SUNET:s 155 Mbit/s-nät i drift. Nätet bestod då av 155 Mbit/s SDH förbindelser mellan knutpunkterna Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall (ryggradsnätet eller "kärnan") och 155 Mbit/s-förbindelser från dessa knutpunkter till samtliga högskolor.

Under 2000 har driften av detta nät konsoliderats och ryggradsnätet har förstärkts till 622 Mbit/s. 155 Mbit/s till de enskilda högskolorna är fortfarande tillräckligt i de flesta fall men linjen Stockholm-Uppsala har p.g.a. FTP-arkivets popularitet behövt förstärkas. I stället för att förstärka denna linje till 622 Mbit/s har SUNET valt att förbereda sig för den nya kapacitet som håller på att bli standard i de större nät som byggs i dag och anskaffat en 2,5 Gigabit/s-förbindelse som nu körs i produktion.

Under år 2000 har en plan för "Gigasunet" överlämnats till Utbildningsdepartementet. I denna redogörs för hur ett "Gigasunet" kan byggas upp i etapper. År 2001 planeras bli det näst sista året som 622/155 Mbit/s förbindelserna används. Parallellt med detta planerar SUNET att ta steget fullt ut och gå över till Gigabit/s-förbindelser i ryggradsnätet. De enskilda lärosätena kan då anslutas med antingen Fast Ethernet (de mindre enheterna) eller Gigabit Ethernet.

SUNET anslöts redan 1999 till den nya nationella knutpunkten i Göteborg och planerar också att ansluta sig till knutpunkten i Malmö när den är klar att tas i drift.

Ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer

SUNET har under året i det närmaste slutfört uppdraget att ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer till Internet. Efter feb-

ruari 2000 har inga fler anmälningar tagits emot från organisationer av denna typ. Om man räknar bort de bibliotek som först anmält sig men sedan dragit tillbaka sina anmälningar återstår 124 organisationer som utnyttjat eller fortfarande utnyttjar avtalet med SUNET och Telia.

Så när som på fyra organisationer har alla som anmält sig kunnat anslutas eller fått ett närliggande datum för anslutningen. I de fall anslutningen är klar har överenskommen ersättning betalats ut till Telia men slutreglering kan för övriga bibliotek ske först under 2001. Uppföljning och tillsyn kommer att falla på SUNET:s ansvar under ytterligare två år.

Under året har utbildning genomförts för personal vid de anslutna biblioteken som vill bygga på sin tekniska kompetens. Några ytterligare sådana satsningar i SUNET:s regi är inte planerade.

Som ett led i uppföljningen har SUNET utvecklat nya metoder för att mäta anslutningarnas kvalitet. Metoderna är av generellt intresse och kommer att vidareutvecklas i SUNET:s ordinarie verksamhet.

I samförstånd med SUNET har Statens kulturråd låtit konsultföretaget SEMA Group göra en studie av hur det statliga stödet påverkat biblioteken, både de som utnyttjat statens stöd och de som valt att gå sin egen väg. Studien är nästan klar och kommer att publiceras i början av 2001.

Eftersom många bibliotek fått sina anslutningar relativt nyligen är det ännu för tidigt att försöka göra en definitiv utvärdering av den stora satsning staten gjort. Men utan tvekan har den kraftigt bidragit till att ge ökad uppmärksamhet åt bibliotekens roll och vikten av publika Internetanslutningar. Även om en majoritet av biblioteken – av ekonomiska och andra skäl – valt att inte använda sig av statens erbjudande har de flesta ändå förbättrat sina anslutningar till Internet. Det är i dag nästan en självklarhet att biblioteken tillhandahåller terminaler åt sina besökare så att de kan söka information på Internet.

Internationella förbindelser

SUNET delar de internationella förbindelserna med de akademiska nätverken i övriga nordiska länder och äger tillsammans med dem NORDUnet A/S som är organiserat som ett danskt aktiebolag och upphandlar nätkapacitet för de fem ländernas räkning. Under året har Danmark sagt upp NORDUnet-avtalet och det kan påverka finansieringen framöver även om Danmark är bundet av det existerande avtalet i ytterligare två år.

Under år 2000 har SUNET:s betalningar till NORDUnet uppgått till 53,4 miljoner kronor, en ökning med 6 miljoner kronor jämfört med föregående år. Under samma period har kapaciteten till USA mer än fördubblats genom att de tre existerande 155 Mbit/s-förbindelserna kompletterats med tre nya för den generella trafiken och dessutom har NORDUnet fått en dedicerad förbindelse till forskningsnäten i USA via STARTAP. Totalt är USA-kapaciteten därmed 1 Giga-bit/s vid årets slut.

Mot det europeiska nätverket TEN155 har NORDUnet två 155 Mbit/s-förbindelser – till Amsterdam respektive Frankfurt. Med bör-

jan 2001 kommer den europeiska infrastrukturen att uppgraderas till 2,5 Gigabit/s och NORDUnets anslutningar kommer då att behöva ha motsvarande kapacitet.

Tjänster utöver grundläggande kommunikationstjänster

Till driften av det nationella nätet hör att se till att de grundläggande kommunikationstjänster som specificeras av Internets standarddokument (RFCer) kan användas på nätet. Numera kan även multicast betraktas som en sådan tjänst. Multicast fungerar idag stabilt i SUNET, och ett multicastsamarbete med andra operatörer har etablerats.

Utöver de grundläggande kommunikationstjänsterna erbjuder SUNET på eget initiativ eller i samarbete med andra vissa tilläggs-tjänster. Dessa tjänster förändras över tiden.

Exempelvis hade SUNET tidigare en tjänst som möjliggjorde att elektroniska meddelanden kunde skickas mellan system som använde X.400 och de i Internet vanliga e-postsystemen. Tjänsten har lagts ner då X.400-systemen praktiskt taget försvunnit

SUNET driver fortfarande en faxtjänst som innebär att meddelanden kan skickas via elektronisk post till mottagare som inte har tillgång till Internet men som disponerar telefax. När snart nästan alla har tillgång till elektronisk post kommer inte heller denna tjänst att behövas. Tendenser till missbruk (=användning för SPAM) av tjänsten finns också och kan påskynda en nedläggning.

SUNET förmedlar tjänsten News till universitet och högskolor. Detta är en tjänst som fyller en viktig funktion för en del men där en mycket stor del av det väldiga innehållet är bilder och ljud för nöjeskonsumtion. SUNET har därför beslutat att dela upp sin förmedling i två olika strömmar där bara den ena behandlas som prioriterad trafik.

Andra tjänster är fortfarande starkt efterfrågade och får förbättrad funktion:

- LISTSERV-tjänsten, som ger användarna möjlighet att få hjälp med administrationen av distributionslistor, är fortfarande mycket uppskattad. Den innehåller nu en funktion som upptäcker misstänkt SPAM och låter listadministratören avgöra om denna typ av meddelanden ska gå vidare till hela listan.
- WWW-katalogen, som ger ägarna av svenska webbplatser möjlighet att registrera sig så att deras webbplats kan sökas i relevanta kategorier i WWW-katalogen, har blivit mycket snabbare vid sökning och är ett bra alternativ till de reklamfinansierade söktjänsterna av typen Altavista eller Lycos.
- FTP-arkivet, som innehåller fri programvara, ljud, bild och textmaterial att hämtas över nätet, är oerhört populärt och genererar mest trafik av alla tjänster. Arkivet har under året flyttats från SLU till Uppsala universitet och anslutits till Gigabit/s-förbindelsen Uppsala–Stockholm.
- SUNET:s katalogtjänst ser till att e-postadresser till anställda vid SUNET-anslutna organisationer är sökbara.
- Nyhetsbladet SUNETTEN ger både i tryckt och elektronisk form aktuell information om SUNET.

Projekt som finansierats med medel från KK-stiftelsen

Under året har projektet TISDAG avslutats. Tekniskt sett har projektet varit mycket framgångsrikt och visat att det går att ge tillgång till innehållet i en distribuerad katalog via flera olika gränssnitt, oavsett vilken teknik som använts för att skapa katalogens olika delar. Tekniken kan användas för att skapa en nationell katalog med e-post-adresserna från flera olika operatörers databaser.

Försöken att etablera en kommersiell tjänst baserad på TISDAG:s lösning i samarbete med operatörer och andra intresserade databas-ägare har dock misslyckats p.g.a. bristande intresse från operatörernas sida.

SUNET och Ericsson har tagit fram implementationer som baseras på projektets specifikation och som kan fungera tillsammans. Det bekräftades vid tester under hösten 1999. Under år 2000 har SUNET i samarbete med Ericsson drivit en pilotjänst och demonstrerat att de båda applikationerna håller för praktisk användning.

Mycket av tekniken i TISDAG används numera i ett europeiskt katalogprojekt kallat GIDS liksom i de produkter och tjänster som Ericsson utvecklar.

Utrustning, räntor och amorteringar

Nyinvesteringarna under år 2000 har främst föranletts av de uppgraderingar av ryggradsnätet till 622 Mbit/s och den än så länge enda Gigabit/s-förbindelsen i SUNET mellan Stockholm och Uppsala.

I takt med att trafiken ökar krävs kraftfullare routers för att klara av trafikmängden och för att kunna ansluta fler förbindelser och förbindelser med nya typer av gränssnitt krävs ofta uppgraderingar och kompletteringar av existerande routers.

År 2001 planerar SUNET att gå över till Gigabit/s-förbindelser i stor skala och mycket utrustning kommer då att behöva bytas ut eller förnyas. Investeringarna förväntas därför öka kraftigt budgetåret 2001.

Organisation och personal

Högskoleverket bildades den 1 juli 1995. Verket tog över personal från f.d. Kanslersämbetet, Verket för Högskoleservice, Högskolans Överklagandenämnd, Högskolans Avskiljandenämnd samt f.d. Grundutbildningsrådet. Vid starten var 79 personer anställda vid verket. Därefter har antalet anställda ökat och uppgick den 31 december 2000 till 129 personer (tabell 35).

Högskoleverket var under 2000 organiserat i sex avdelningar:

- Avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete
- Informationsavdelningen
- Juridiska avdelningen*
- Uppföljnings- och utredningsavdelningen
- Utvecklingsavdelningen**
- Administrativa avdelningen

* Juridiska avdelningen svarar för kansliuppgifter till Överklagandenämnden för Högskolan samt Högskolans avskiljandenämnd.

** Utvecklingsavdelningen svarar för kansliuppgifter till Rådet för högskoleutbildning.

Vidare finns ett kansli knutet till Universitetskanslern.

Vid verket finns följande beslutande organ/råd:

- SUNET:s styrelse
- Rådet för högskoleutbildning

Ett av målen i Högskoleverkets jämställdhetsplan är att könsfördelningen ska vara jämn inom hela verket samt inom varje avdelning. Av tabell 36 framgår att verket inte uppnått målet, då andelen kvinnor är 62 procent för hela verket.

Personalomsättningen har ökat under år 2000 jämfört med åren 1999 och 1998. Till detta har bidragit bl.a. pensionsavgångar och den ökade rörligheten på arbetsmarknaden.

Tabell 35. Antalet anställda per avdelning

Avdelning	2000	1999	1998
Avd. för utvärdering och kvalitetsarbete	39	31	21
Informationsavdelningen	19	21	19
Internationella avdelningen	–	–	17
Juridiska avdelningen	9	11	10
Uppföljnings- och utredningsavdelningen	21	22	21
Utvecklingsavdelningen	15	17	14
Administrativa avdelningen	21	22	19
Universitetskanslerns kansli	5	6	5
Summa	129	130	126

Tabell 36. Könsfördelningen inom Högskoleverket

	2000	1999	1998
Antal anställda kvinnor	80	79	82
Antal anställda män	49	51	44
Antal chefer som är kvinnor	4	5	4
Antal chefer som är män	3	3	3
Antal avd. med jämn könsfördelning*	3	3	2
Antal avd. med ojäm könsfördelning*	3	3	5

* Avdelningar som har jämn könsfördelning ligger inom "40-60-principen" dvs. det finns minst 40 procent kvinnor/män och högst 60 procent kvinnor/män på avdelningen.

Tabell 37. Personalomsättning

	2000	1999	1998
	20,8 %	11,5 %	10 %

Tabell 38. Löner inom verket

Medellöner	2000	1999	1998
Medellön samtliga anställda (kr/mån)	25 153	24 668	23 362
Medellön kvinnor (kr/mån)	23 940	23 299	21 827
Medellön män (kr/mån)	27 133	26 787	26 222
Medianlöner	2000	1999	
Medianlön samtliga anställda (kr/mån)	22 575	21 913	
Medianlön kvinnor (kr/mån)	21 888	21 175	
Medianlön män (kr/mån)	26 510	25 625	

Tabell 39. Åldersfördelning inom verket

Åldersgrupp	2000	1999	1998
–25	5	1	3
26–35	34	33	33
36–45	22	23	23
46–55	35	37	38
56–65	33	36	29
Totalt	129	130	126

Tabell 40. Medel- och medianålder vid verket

	2000	1999	1998
Medelålder	45 år	46 år	45 år
Medianålder	48 år	49 år	

Av tabell 38 framgår att löneskillnaden mellan kvinnor och män har minskat något mellan 1998 och 2000. Den procentuella ökningen av medellönen mellan 1998 och 2000 var 9,7 procent för kvinnorna och 3,5 procent för männen. Fortfarande är dock männens medellön högre än kvinnornas på alla utbildningsnivåer – gymnasieutbildning, akademisk grundutbildning och forskarutbildning.

Att ha en jämn åldersfördelning inom verket är ett uttalat mål och av tabell 39 framgår att detta mål uppfyllts under år 2000. Under perioden 2001–2003 går sju anställda i pension.

Av tabell 40 framgår att de anställdas medelålder minskat med ett år under 2000. Under 2001 kommer verket att fortsätta beakta åldersaspekten vid anställningar.

Kompetensförsörjning

Verket utvecklar för närvarande sin policy för kompetensförsörjning. Den baseras på en analys av verkets mål och inriktning för verksamheten de närmaste åren och ska ligga till grund för såväl rekrytering som utvecklingsinsatser.

Vad gäller kompetensförsörjningen under 2000 har arbetet främst koncentrerats på jämställdhetsfrågor. Verkets jämställdhetsplan har utvecklats efter JämO:s riktlinjer och fastställdes i början av 2000. Ett antal seminarier med extern medverkan har genomförts under året. Vidare har satsningen på att utveckla kvaliteten på utvecklings-samtalen fortsatt bl.a. för att bättre fånga upp generella och individuella utvecklingsbehov inom verket.

En pool för spontanansökningar via verkets hemsida som utvecklades under 1999 är i full drift. Ett antal rekryteringar till tidsbegränsade anställningar har gjorts med hjälp av denna.

Det interna programmet för kompetensutveckling har fortsatt under året. Syftet är att underlätta medarbetarnas möjlighet till kontakt med utvecklingen inom centrala sakområden och samtidigt gynna utvecklingen av gemensamma referensramar för verkets samlade verksamhet. Programmet genomförs dels som kunskapsseminarier dels som kunskapsinternat.

Kunskapsseminarierna som inleddes 1999 har fortsatt under året och ingår nu i den ordinarie verksamheten. Varje seminarium fokuserar kring ett specifikt tema och genomförs ofta med externa resurspersoner. De seminarier som genomförts under året har haft inriktning mot kärnverksamheterna utredning, utvärdering och uppföljning.

LEDNING OCH ADMINISTRATIVT STÖD

Högskoleverkets ledning och administrativa stöd bestod under 2000 av följande funktioner::

- Ledning, dvs. styrelsen, universitetskanslern och överdirektören samt verksledningens kansli.
- Administrativa avdelningen som svarar för ekonomiadministration, IT-stöd, kontorsservice, lokaladministration, personaladministration, registratur, växel och reception.
- Intern information, som är delar av informationsavdelningens uppgifter.

Den totala kostnaden för ledningen och det administrativa stödet har ökat mellan 1998 och 2000 (Tabell 41). Orsakerna till ökningen under 1999 är ökade lokalhyror, ett utökat informationsstöd till avdelningarna och en IT-satsning inför år 2000. Ytterligare en orsak är att utgifter som under 1998 och 1999 bokfördes på avdelningarna har under 2000 bokfört på Administrativa avdelningens IT-funktion och personalfunktion.

Lokaler

Kostnaderna per anställd och m² har ökat mellan 1998 och 2000 (tabell 42). Under 1999 ökade kostnaderna eftersom ett nytt hyresavtal har slutits med hyresvärden för perioden 1999-2001. Den generella hyresnivån har då ökat jämfört med när det förra avtalet tecknades.

Internt kvalitetsarbete

Verkets interna kvalitetsprocesser har med utgångspunkt i plattformen utvecklats under året främst genom att en arbetsplatsundersökning genomfördes. Det huvudsakliga resultatet från enkäten var att Högskoleverket är en väl fungerande arbetsplats med kompetenta medarbetare som är nöjda med sitt arbete. Personalen var dock missnöjd med ledarskapet.

Med anledning av kritiken mot ledarskapet anordnades ett halvdagsinternat för verkets ledningsgrupp. Under internatet diskuterades förväntningarna på ledningsgruppen och dess funktion. Internatet resulterade i att ledningsgruppen måste arbeta mot att uppfattas som eniga i såväl de sakfrågor som de strategiska frågor den behandlar.

En strategisk fråga som har diskuterats som ett led i det interna kvalitetsarbetet under året är hur ett utvecklingsperspektiv ska prägla verksamheten. De diskussioner som har förts och den interna PM som har tagits fram kommer att påverka verksamhetens utformning under det kommande året.

Under år 2000 har ett antal interna kunskapsseminarier ägt rum. Seminarierna syftar till att få ökad kunskap utifrån om ett aktuellt ämne, lära mer om andra delar av verksamheten än den egna eller att gemensamt diskutera och utveckla någon del av verksamheten.

Ett större antal nya medarbetare har anställts under året med anledning av det nya kvalitetssystemet. Det har inneburit att introduktionsutbildningen för nyanställda har utvecklats ytterligare .

Tabell 41. Kostnader för ledning och administrativt stöd (mkr)

	2000	1999	1998
Ledning	5,5	5,5	6,4
Ekonomiadministration	2,3	1,8	2,8
IT-stöd	7,5	7,6	5,6
Kontorsservice	4,8	5,2	4,5
Lokaler	10,6	11,1	9,1
Personaladministration	4,0	2,9	2,7
Registratur	0,9	0,4	0,5
Växel och reception	2,0	2,1	2,1
Intern information	3,0	2,7	1,9
Avskrivningar	0,9	0,7	0,8
Summa	41,5	40,0	36,4

Tabell 42. Nyckeltal lokaler

	2000	1999	1998
Lokalkostnad per anställd (tkr)	82	85	69
Lokalkostnad per m ² (tkr)	2,4	2,5	1,8
m ² per anställd	35	34	36

Regleringsbrevet: Ett kvalitetsutvecklingsprogram som avser Högskoleverkets verksamhet ska finnas vid myndigheten. Av årsredovisningen ska framgå eventuella förändringar samt en redovisning av de resultat som nåtts av programmet.

Övriga uppdrag

Regleringsbrevet: Högskoleverket ska senast den 3 maj 2000 överlämna en redovisning av antalet helårsstudenter under budget året 1999 till Bonus Presskopla. Redovisningen ska avse alla statliga lärosäten, stiftelsehögskolorna samt vård- och viss annan utbildning som bedrivs av kommun eller landsting.

REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER TILL BONUS

Högskoleverket har överlämnat en sådan redovisning till Bonus.

Regleringsbrevet: Högskoleverket ska senast den 2 maj inkomma till Utbildningsdepartementet med en redovisning av antalet helårsstudenter i vårdutbildning under budgetåret 1999, exkl. uppdragsutbildning, som finansieras av landsting och kommuner.

REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER I VÅRDUTBILDNING

Högskoleverket har lämnat en sådan redovisning.

Regleringsbrevet: Högskolor med lärarutbildning ska höra Högskoleverket och Skolverket före beslut om dimensioneringen av olika ämneskombinationer och inriktningar. Grundskolans och gymnasieskolans behov av lärare med specialpedagogisk examen och lärare i svenska som andraspråk ska därvid särskilt beaktas.

SAMRÅD OM DIMENSIONERING AV LÄRARUTBILDNING

Som underlag för högskolornas dimensionering av lärarutbildningarna har ett underlag som bl.a. innehåller en analys av tillgång och efterfrågan på olika lärargrupper tagits fram i samarbete med Skolverket. Underlaget har publicerats på verkets hemsida i stället för i form av sedvanlig rapport.

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.